

Nepriklausoma

Lietuva

ALP/LK/2828

• LITUANIE INDEPENDANTE • INDEPENDENT LITHUANIA • WEEKLY •

Nr. 44 (48-ji metai) 1988 m. LAPKRIČIO - NOVEMBER 3 d. LIETUVIŲ SAVAITRAŠTIS • 7722 GEORGE St. LASALLE, P.Q., H8P 1C4. Tel: 366-6220 • 50 c

SAVAITINIAI ĮVYKIAI

h.n.

VĖL TARIASI

Trumpam nutrūkusios Irano ir Irako paliaubų derybos vėl tęsiasi Ženevoje, Šveicarijoje. Jungtinių Tautų generalinis sekretorius Javier Perez de Cuelar, kurio iniciatyva derybos buvo pradėtos, spaudos atstovams pareiškė, kad tikisi greitų ir patenkintamų rezultatų. Derybos buvo pradėtos rugpjūčio 20 d., netrukus po karo veiksmų sustabdymo, bet užkluvo už teritorinių ginčų. Nesutariama dėl Shatt-al-Arab įlankos: Persija (Iranas) tvirtina, kad riba eina šio vandenkelio pačiu viduriu, o Irakas teigia, kad visa įlanka priklauso jam. Susitarti skubama, nes frontai dar tebėra labai nesaugūs: kai kur priešingos kariuomenės tėra 10 metrų atstumu viena nuo kitos. Taigi, kautynės gali užsilipti kiekvienu momentu. Tarptautinio Raudonojo Kryžiaus žiniomis, šio karo pasekoje esą abiejose pusėse iš viso virš 100,000 belaisvių. Irakas tėra paleidęs laisvėn 638 karius, o Iranas - 765.

NORI UŽDARYTI GDANSKO LAIVŲ STATYKLAS

Lenkijos komunistinė vyriausybė pranešė, kad š.m. gruodžio 1 d. būsiančios likviduotos Lenino laivų statyklos Gdanske. Kaip žinia, tose statyklose Lech Walesa su savo bendraminčiais 1980 metais įsteigė laisvąją lenkų profesinę sąjungą SOLIDARNOSĆ, kuri buvo 1982 m. uždaryta ir nuo to laiko veikia pogrindyje. Š.m. gegužės ir rugpjūčio mėn. po ilgai nusitęsusių streikų, Lenkijos vyriausybė pažadėjo su Walesa tartis dėl SOLIDARNOSĆ atgaivinimo. Iki šiol tačiau nebuvo duotas ledimas šiai profesinei sąjungai vėl laisvai organizuotis. Vieton leidimo, naujasai premjeras Rakowski, senas SOLIDARNOSĆ priešas, išakė uždaryti Gdansko laivų statyklas kuriose dirba virš 15,000 darbininkų, ir tokiu būdu suduoti mirtiną smūgį ne tik laisvosios unijos gimtavietai, bet ir pačiai unijai. Lech Walesa paskelbė kovosias prieš šį klasistiną sumanymą, tvirtindamas, kad tai esąs grynai politinis kerštas.

A.SACHAROV'AS PASIŪLYTAS Į SOVIETŲ PARLAMENTĄ

Reuterio agentūra praneša, kad priešstalininė konferencija, sudaryta iš vadovaujančių intelektualų ir Žmogaus Teisių darbuotojų Sovietų Sąjungoje,

pasiūlė Nobelio premijos laureatą Andrej Sacharov'ą kandidatui į Sovietų Sąjungos parlamentą.

Konferencijoje taip pat buvo pasisakyta prieš politinę opresiją ir už sugrąžinimą Sovietų Sąjungos pilietybės išstremtam į užsienį rašytojui, Nobelio premijos laureatui Alexandre Solženitsyn'ui.

Siūlymai buvo priimti 600-tų delegatų. Jų pareiškime sakoma, kad A. Sacharov'as "Visiškai pasiaukojęs, gindamas Žmogaus Teises ir laisves mūsų krašte ir pelnė teisę reprezentuoti liaudį aukščiausioje įstatymdavystėje."

Kitame pareiškime apie Solženitsyn'ą, išstremtą į Sibirą 1974 m., kaip išdaviką už tai, kad atspaudino užsienyje savo epinį veikalą apie Sovietų Sąjungos lagerių sistemą "Gulag Archipelago" - "jis turi atgauti visas mūsų pilietines teises".

REIKŠMINGI DEBATAI

Po praeitą savaitę televizijoje matytų ir girdėtų debatų, kuriuose dalyvavo Kanados trijų didžiųjų federalinių partijų vadai, įvyko dramatiškas kanadiečių viešosios nuomonės pasikeitimas. John Turner vadovaujama Liberalų partija staiga iškilo pirmon vieton, o Konservatoriai nusmuko į antrą vietą. Ed Broadbent, socialdemokratų socialistų, NDP partija vėl atsidūrė trečioje vietoje. Pasirodo, teisingai teigė tie, kurie tvirtino, jog juo daugiau bus sužinota apie konservatorių persamą laisvos prekybos sutartį su JAV, tuo labiau ji bus atmesta. Viešosios nuomonės tyrinėjimo istaigų paskutiniaisiais duomenimis, net 79% kanadiečių mano, kad toji sutartis yra svarbiausias šių rinkimų klausimas. 51% kanadiečių yra priešingi tai sutarčiai, o jai pritaria tik 31%. Visa tai atsitiko po lemtingųjų debatų, kurių metu išklinamiasias buvo John Turner, o prasčiausiai pasirodė Brian Mulroney. Nekaip, ypač prancūziškuose debatuose pasirodė Ed Broadbent. Tuojau po debatų, juos stebėjusiems, buvo aišku, kad Turner juos laimėjo. Nenuostabu todėl, kad jau kitą dieną, paskelbus pirmuosius apklausinėjimo rezultatus, Liberalų partija susilygino su iki šiol kelis mėnesius pirmausia Konservatorių partija. Ši savaitgalį Liberalai apklausinėjimuose jau vedė su 37%, palikdami Konservatorius su 31% ir NDP su 26%.

Apibendrinant visus spalio mėn. apklausinėjimus paai-

ki, kad Konservatoriai prarado 11% populiarumo, Liberalai laimėjo 14%, o NDP nustojo 6%, lyginant to mėnesio didžiausią su mažiausiu nuosmėiu.

Debatuose buvo paliesta daug pagrindinių Kanados problemų. Debatai buvo nepalyginamai aukštesnio lygio už amerikiečių neseniai įvykusių prezidentinius, kuriuose viceprezidentas Bush diskutavo su gub. Dukakiu.

Jeigu Kanados rinkimai įvyktų dabar, Liberalų partija laimėtų rinkimus ir galėtų sudaryti mažumos vyriausybę. Verta pastebėti, kad tarptautinių konglomeratų piniguočiai ir didieji privatūs bankai bando sukelti paniką, rodydami į smuktelėjusį Kanados dolerį, patogiai pamiršdami pastebėti, jog tai jų pačių nuopelnas: superbiznierių tikrai susijaudino pamatę, kad dabartinė laisvos prekybos sutartis gali būti atmesta arba labai esminiai pakeista. Tai žinoma, rodo, kad tokia sutartis rūpi ir labiausiai patarnautų.

Politinėje ekonomikos istorijoje dar nežinomas atvejis, kad kokie piniguočiai būtų laisva valia įvedę bet kokias reikšmingas socialines programas, patarnaujancias eiliniams

Detalė iš demonstracijų Lietuvoje.

piliečiams. Todėl labai suprantama, kad Brian Mulroney kelis kartus atmetė Turner'io ir Broadbent'o pasiūlymus viesai diskutuoti dar kartą tą laisvos prekybos sutartį ir pensijų, sveikatos draudimo, nedarbo draudimų ir valstybinių paslaugų bei paramų klausimus. Konservatorių politika ir pažiūros tais klausimais susilauktų dar didesnio pralaimėjimo, negu pirmuosiuose debatuose.

KANADOS LIETUVIŲ BENDRUOMENĖS XIII-SIOS KRAŠTO TARYBOS TREČIOJI SESIJA ĮVYKS Š.M. LAPKRIČIO mėn.12-13 dienomis.

Lapkričio 12 d. šeštadienį nuo 9 val. r. iki 12:30 v.p.p. Bishop Marocco - T. Merton gimnazijos patalpose, 1515 Bloor St. W. (Bloor ir Dundas gatvių kampas - netoli Lietuvių Namų) - įėjimas iš Dundas gatvės; mašiną pristatyti gimnazijos kieme, įvažiuojant iš Bloor gatvės; važiuojant požeminiu - išlipti Dundas St. West Stotyje.

Registracija, suvažiavimo atidarymas, KLB Krašto valdybos, apylinkių ir kiti pranešimai, PLB valdybos pirm. dr. Vytauto Bieliausko pranešimas.

1:30 v.p.p. simpoziumas: DABARTINIAI ĮVYKIAI LIETUVOJE ir diskusijos.

IŽANGA - okupuotos Lietuvos įvykių apžvalga.

PRELEGENTAI: PLB valdybos pirm. dr. Vytautas Bieliauskas, PLB vice-pirm. ryšiams su užsieniu Algimantas Gureckas, Lietuvos Laisvės Lygos tarybos išeivijos narys doc. Vytautas Skudis, Pasaulio Liet. Jaunimo Sąjungos vice-pirm. Mirga Šaltmiraitė, PLJS "Infotinklo" redaktorius Darius Čuplinskas.

Lapkričio 13 d. sekmadienį nuo 10:30 v.r. iki 3 v.p.p. Anapilio parapijos salėje Lėšų telkimo seminaras, diskusijų tąsa bei išvados šeštadienio simpoziumo, rezoliucijų ir nutarimų svarstymas bei priėmimas, suvažiavimo uždarymas.

Visuomenė kviečiama dalyvauti visose Krašto Tarybos sesijose, o ypač šeštadienio simpoziume.

KLB Krašto Valdyba

* VYKSTANT VII-jam PASAULIO LIETUVIŲ BENDRUOMENĖS SEIMUI ir IV-tajam KULTŪROS KONGRESUI, daugelį dalyvių iš kitų pasaulio kraštų buvo Toronto lietuvių priimti į savo namus, kur jie pajuto lietuvišką nuoširdumą ir vaišingumą.

PLB bei KLB valdybos nuoširdžiai dėkoja sekančioms: Č.B.Joniams, J.O.Gustainiams, B.E.Kišoniams, A.J.Kairiams, Vl.Paliuliui, V.E.Abramavičiams, St.B.Prakapams, R.Bekierienei, A.A.Vaičiūnams, A.R.Grigoniams, M.S.Petruliams, J.N.Budriams bei visiems kitiems, kurie priglaudė svečius. Ypatinga padėka tenka Rimai Saplie- nei, kuri rūpinosi svečių apgyvendinimu.

* Š.m.lapkričio mėn. 26-27 d.d. Harbour Castle viešbutyje, Toronte įvyks ukrainiečių bendruomenės CIVIL LIBERTIES COMMISSION ruošiamą pasaulinę konferenciją karo nusikaltėlių klausimu. Šeštadienį nuo 9 val.ryto bus patiekiami pranešimai apie to klausimo stovį įvai-

Nuotrauka Frances Vaškiutės

riuose kraštuose bei apie daromas pastangas teisinėse ir politinėse srityse. Sekmadienio sesija taip pat prasidės 9 val.ryto. Joje bus diskutuojama tolimesnė veikla.

Registracijos mokestis \$25,- asmeniui. Rengėjai pageidauja užsiregistruoti iki lapkričio mėn. 10 d., paskambinant tel: (416) 762-7888.

LIETUVOS PERSITVARKYMO SĄJŪDŽIO SEIME VYKUSIŲ RINKIMŲ REZULTATAI

Spalio 22-23 d.d., 1988 m. Vilniuje sporto rūmuose vykusiame suvažiavime dalyvavo žmonių išrinkti iš visos Lietuvos 1027 delegatai. Spalio 23 d. delegatai iš savo tarpo išrinko 220-ties asmenų **Sąjūdžio Seimą**. Seimas iš savo tarpo slaptu balsavimo būdu išrinko 35 asmenų valdybą. Iš jų 13 yra žinomi komunistų partijos nariai. Čia pateikiame jų pavardes ir apie juos turimas žinias.

Vaclovas Aliulis (kunigas), Vaidotas Antanaitis, Kazimieras Antanavičius, Osvaldas Balakauskas (kompozitorius), Emanuelis Bingelis (Kauno Valstybinio choro dirigentas), Vytautas Bubnys (iniciatyvinės grupės narys, rašytojas iš Kauno), Antanas Buračas (Komunistų partijos narys, iniciatyvinės grupės narys, ekonomistas, akademikas), Algimantas Čekuolis (KP narys, iniciatyvinės grupės narys, "Gimtojo Krašto" redaktorius), Virgilijus Čepaitis (iniciatyvinės grupės narys, poetas), Bronius Genzelis (KP narys, iniciatyv. grupės narys, filosofas), Jėfreimas Gyorgy, Romas Gudaitis (KP narys, rašytojas), Arvydas Juozaitis (iniciatyvinės gr. narys, filosofas, Sąjūdžio žinių redaktorius, laimėjęs bronzos medali 1976 m. olimpiadoje Montrealyje), Julius Juzeliūnas (iniciat. gr. narys, kompozitorius), Algirdas Kauspėdas (KP narys, iniciatyv. gr. narys, architektas, roko grupės ANTIS vadovas iš Kauno), Česlovas Kudaba (iniciatyv. gr. narys, geografijos profesorius, Lietuvos Kultūros Fondo pirm.), Bronius Kuzmikas (KP narys, iniciat. gr. narys), Vytautas Landsbergis (inic. gr. narys, muzikologas), Mecys Mauragis (iniciat. gr. narys, muzikologas), Mecys Mauragis, Justinas Marcinkevičius (KP narys, iniciat. gr. narys, poetas), Marcelijus Martinaitis (poetas), Alvydas Medalinskas (iniciat. gr. narys, ekonomistas), Jokūbas Minkevičius (KP narys, iniciat. gr. narys, filosofas), Kazimieras Motieka, Algimantas Ozolas (KP narys, iniciat. gr. narys, profesorius, ATGIMIMO redaktorius), Vytautas Petkevičius (KP narys, iniciat. gr. narys, rašytojas), Kazimiera Prunskienė (KP narė, inic. gr. narė, ekonomijos profesorė), Vytautas Radvilas, Raimundas Rajeckas (KP narys, inic. gr. narys), Vytas Tonkus (inic. gr. narys, žurnalistas, ŠLUOTOS redaktorius), Kazimieras Uoka (KP narys), Zigmas Vaišvila (inic. gr. narys, filmų režisierius). PLB inf. (plačiau 2 psl.)

ALGIMANTAS ANDREIKA LIGONINĖJE

Pagal Vakarus pasiekusias informacijas, rugsėjo 28-tos dienos demonstracijoje Vilniuje dalyvavęs Algimantas Andreika buvo paguldintas ligoninėje. Jam pripažintas smegenų sutrenkimas. Per demonstraciją jį smarkiai sumušęs milicijos kapitonas Bernotas.

Rugsėjo 29 dienos mitinge Gedimimo aikštėje buvo perskaitytas pareiškimas Lietuvos TSR aukščiausios tarybos prezidiumui ir Lietuvos TSR prokurorui, kuriame reikiama pasipiktinimas valdžios organų įvykdyto žiauraus susidorojimo su Molotovo-Ribbentropo pakto paminėjimo dalyviais, taip pat su bado streiką paskelbusiais dėl politinių kalinių išlaisvinimo. Pareiškime pažymima, kad susidorojimas yra konservatyviųjų jėgų sąmoninga provokacija, reikalaujama atlikti įvykių tyrimą, dalyvaujant visuomenės atstovams, paskelbti smurto organizatorių ir vykdytojų pavardes ir juos patraukti baudžiamojon atsakomybėn. LIC

Nepriklausoma Lietuva

Už Lietuvos išlaisvinimą! Už ištikimybę Kanadai!
Pour la libération de la Lituanie! Loyauté au Canada!
For liberation of Lithuania! For loyalty to Canada!

LEIDĖJAS "NI." SPAUDOS BENDROVĖ.
REDAGUOJA – REDAKCINĖ KOLEGIJA
TEL.FONAS: (514) 366-6220

Second Class Mail. Reg. Nr. 1952. Return postage guaranteed.
Postage paid at Montreal, CP. Published by the Independent
Lithuania Publishing Co., 7722 George St. LaSalle, P.O.
H8P 1C4

Metinė prenumeratos kaina \$ 22 -
Rėmėjo - \$ 25, -

P.S. Bendradarbių ar korespondentų spausdinamos mintys nebūtinai turi atitikti redakcijos nuomonei. Rankraščiai gali būti trumpinami ir taisomi redakcijos nuožiūra, grąžinami tik iš anksto susitarus. Už skelbimų turinį redakcija arba leidykla neatsako.

LIETUVOS PERSITVARKYMO SAJŪDŽIO STEIGIAMASIS SUVAŽIAVIMAS

Kardinolas Sladkevičius prie Vilniaus Katedros, gražintos lietuvių kunigams Suvažiavimo išvakarėse, šv. mišių metu Gedimino aikštėje susirinkusiems tūkstančiams lietuvių sakė: "Pasėtas grūdas ir po sniegu auga, bet mes jo nematome, kol pavasarį jis gėlė prazysta... mes turime išmokti laukti" - rašo FINANCIAL TIMES reporteris Quentin Peel iš Vilniaus, savo reportaže apie LPS Steigiamąjį Suvažiavimą Vilniuje. Toliau jis rašo, kad suvažiavusieji norėjo referendumo dėl visiškos nepriklausomybės, nuosavos valiutos ir tautinės kariuomenės savos valstybės ribose.

Santūrumo ir kantrybės prašė ir naujasis LKP CV sekretorius Algirdas Brazauskas. Jis perdavė Suvažiavimui Gorbaciovo sveikinimus ir pažadėjo atstatyti Trijų Kryžių paminklą, stlinizmo aukų atminimui, atitaisyti juodas dėmes Lietuvos istorijoje ir reabilituoti Stalino aukas. Tačiau jis priminė, kad radikalių pakeitimų, kaip visiško išstojimo iš Sovietų Sąjungos, nei jis, nei Kremlius netoleruos.

Lietuvos Laisvės Lygos Tarybos narys Antanas Terleckas pareikalavo Lietuvos nepriklausomybės ir, susirinkusiems garsiai plojant, sakė: "mūsų rytiniai kaimynai mus padare savo vergais, o mūsų vaikus savo tautos duobkasiais", - rašo THE DAILY TELEGRAPH reporteris Xan Smily. Taip pat Antanas Terleckas reikalavo, kad būtų atšauktas Hitlerio-Stalino Paktas ir Sovietų kariuomenė atitraukta iš Lietuvos teritorijos.

LPS Steigiamojo Suvažiavimo galutinėje rezoliucijoje Lietuvos padėtis Sovietų Sąjungos respublikų tarpe nusakoma šiaip: "... pagal Lenino federalizmo principus, tautinė lygybė ir nepriklausomumas".

Suvažiavimo informacija

Registracija į suvažiavimą prasidėjo 10.20.88 profsąjungų rūmuose, Sąjūdžio biure. Paskui buvo pereita į Sporto rūmus.

Numatomas steigiamojo suvažiavimo delegatų skaičius - 1127, svečių - 500, viso žmonių - 4,500.

Visuomeniniams judėjimams arba grupuotėm Žaliesiems, Kultūros Fondui ir tautinėms mažumoms skiriamos vietos Suvažiavime ir Seime. Tautinės mažumos grupavosi prie Kultūros Fondo ir sudarė koaliciją. Lietuvos Laisvės Lygos atstovai LPS suvažiavime dalyvavo stebėtojo teisėmis.

Lietuvos dvasininkijai buvo rezervuotos 36 vietos (iš 220) Seime. Lietuvos dvasininkiją atstovavo vien katalikai kunigai, kitų konfesijų dvasininkai bus kviečiami į sekantį LPS suvažiavimą.

Delegatai į LPS suvažiavimą buvo rinkti visų Lietuvos rajonų atstovai. 220-ties narių Seime Lietuvos rajonai buvo atstovaujami bent po vieną atstovą.

Delegatai rinko 220 narių į Seimą, o iš jų - 25 narių Tarybą.

LPS Steigiamasis Suvažiavimas galėjo pasinaudoti Konstitucine teise ir reikalauti teisės išstoti iš Sovietų Sąjungos respublikų tarpo.

Spalio 21, penktadieni, 3:00 val. Sporto rūmuose įvyko spaudos konferencija. Į Steigiamąjį LPS Suvažiavimą atvyko Kanados GLOBE AND MAIL korespondentai, iš JAV - NEW YORK TIMES, CHICAGO TRIBUNE, WALL STREET JOURNAL, WASHINGTON POST, ASSOCIATED PRESS, U.S. NEWS AND WORLD REPORT. Iš kitų kraštų: LE MONDE, DAILY TELEGRAPH, FINANCIAL TIMES, THE GUARDIAN, THE INDEPENDENT, REUTERS. Taip pat iš Švedijos atvyko radijo kompanija, Šveicarijos radijo ir televizijos, Britanijos BBC, JAV-NBC ir kitos kompanijos. Iš Vakarų suvažiavo daugiau 100 žurnalistų, o iš socialistinių - apie 50.

LPS Steigiamojo suvažiavimo programa buvo paskelbta "Komjaunimo Tiesoje" ir "Sovietskaja Litva". "Komjaunimo Tiesos" laidos išėina dviem kalbom: lietuvių ir rusų, todėl plačioji visuomenė buvo susipažinusi su Sąjūdžio programa.

Programoje yra šie skirsniai: bendrieji ir piliečio teisės, socialinis teisingumas, tautiškumas, kultūra, religija ir visuomenė, ekonomika, ekologija.

Į LPS Steigiamąjį Suvažiavimą buvo pakviesti šie išeivijos atstovai svečių teise: PLB-nės pirmininkas dr. V. Bieliauskas, Europos Parlamente Baltų Jungties generalinis sekretorius Algirdas Klimaitis (paskutinėmis žiniomis jie buvo Lietuvoje), inž. Valdas Adamkus, prof. B. Vaškelis, Amerikos Balso lietuvių skyriaus vedėjas Romas Sakadolskis, JAV LJS pirmininkas D. Sužiedėlis ir Lietuvių Informacijos Centro Niujorke direktorė Gintė Damušytė. (Prof. B. Vaškelis, D. Sužiedėlis ir G. Damušytė vizos negavo). Taip pat iš Anglijos buvo pakviestas Kestono Kolegijos direktorius kun. dr. Michael Bourdeaux, bet ir jis vizas negavo, todėl Suvažiavime nedalyvavo. 2 psl.

IR TOKIA REALYBĖ...

DEMONSTRATYVUS NUGAROS PARODYMAS

Po ilgos pertraukos šiais metais apsilankiau Vilniuje ir kituose Lietuvos miestuose.

Vilniuje susipažinau su naujaisiomis statybomis ir senuoju istoriniu centru. Dideli laimėjimai statybose geriau ir aiškiau kalba, negu pagyros žodžiai. Vilniuje visur malonu ir jauku. Valstybių sostinės visais laikais dominavo kaip tautinės dvasios ir tautinės kultūros citadelės. Turiu prisipažinti, kad šito aš nepastebėjau. Vilniuje esu retas svečias, gal dėl to iš karto į akis krito laimėjimai ir trūkumai.

Dalykiniai kontaktai su prekybos, autotransporto ir kitais oficialiais darbuotojais mane nuteikė taip, kad net pradėjau abejojti, kur aš esu? Į kreipimąsi lietuviškai dažnai išgirdavau atsakymą "neponimaju" arba būdavo demonstratyviai parodoma nugara. Buvau atvykęs su užsieniečiu (graiku), jis suprato tą situaciją ir netrukus pateikė klausimų. Tarp kitų buvo ir toks: kodėl Vilniuje ir Klaipėdoje sunku susikalbėti lietuviškai? Klaipėdoje tik kas penktas žmogus galėjo lietuviškai atsakyti į mano klausimą, kuriuo atobusu galiau nuvažiuoti reikiama kryptimi.

Lietuvių VIII-sios tautinių šokių šventės proga. liepos 3 d. 1988 m. Ha miltone, Kanadoje, lietuvių organizacijos Žygiuoja į miesto parką padėti vainikus prie paminklo, kovose kritusiems kariaus.

Mano bendrakeleivis pastebėjo: "neduok Dieve, jeigu po atsotogų grįžęs į gimtuosius Salonikus, nebesusikalbėčiau graikiškai.. Polvilas Mileris, Karo ir darbo veteranas Krasnodaro krastas, Džubga. /Iš "Švyturys" 1988.X.19 d./

Papildomai buvo pranešta, kad katalikų kunigų globai yra gražinta ir šv. Kazimiero bažnyčia, kuri iki šiol buvo paversta ateistiniu muziejumi. ELR

KAI GALŲ GALE GALI PASAKYTI:

GELBĖKIME GAMTĄ AR PONUS?

"Gimtojo krašto" redakcijai, Lietuvos persitvarkymo Sąjūdžiui:

"Tur būt nebuvo tiek nusiskundimų, tiek publikacijų per pastaruosius metus, kiek ekologiniais klausimais, ypač žvėrių drama žala miškams, žemės ūkiui. Mes rokiškiečiai bene daugiausia ieškojome tiesos šiuo klausimu. Deja, ši tiesa pasirodė esanti labai karti.

Lietuvoje nuo 1937 m. iki 1987 m. briedžių padaugėjo 30 kartų, elnių - 120 kartų, o šernų - apie 25 kartus! (Prof. V. Antanaitis, "Švyturys", 1987 m. Nr. 15).

1987 m. gegužės 12-16 d. komisija, atvykusi iš Maskvos patikrinti Rokiškio miškininkų skundo dėl žvėrių daromos žalos miškams, pasibaigė. Tai kur iki šiol buvotė, miškininkai? Tai išdavytė, - stebėjosi maskviečiai. Jie patikrino padėti trijucse miškų ūkiuose - Biržų, Rokiškio ir Zarasų. Nustatė, kad Biržų miškuose žvėrių tankumas viršytas 2 kartus, Rokiškio - 3-4 kartus, Zarasų - 3-5 kartus. Tikrintuose 30-40 metų eglynuose pažeista 95-100% medžių žievės. Pažeistos eglės žūsta be išimties. Uosio medynuose pakenkta 90-100% medžių. Toks miško naikinimas paaiškinamas dideliu žvėrių pertekliumi. Žvėrys iš bado laupo eglių žievę, nes natūralių pašarų ištekliai seniai išsekę. Komisija pripažino, kad padėtis labai prasta. Kaip žinia, respublikos ministrų Taryba rinkosi, posėdžiavo, bet rezultatų - jokių. Kaip išryškėjo, buvęs sekretorius P. Griškevičius šiais klausimais "uždėjo kryžių".

Tai vienas, bene sunkiausiai sprendžiamų klausimų. Kodėl? Kalbėkime atvirai. Medžioklė, neperdėsiu sakydamas - tai mūsų vyriausybės išlaikoma "mafija". Visuomenės nuomone prigesinama. Kaip čia ką darysi, jeigu, rašytojo Sajos žodžiais tariant, ponams reikia medžioti? Kas jiems rūpi, kad žvėrys nusiaubė miškus, kad tai sunkiai apskaičiuojami milijoniniai nuostoliai. Nesvarbu, kad kolūkiams kiekvienais metais padaromi nuostoliai siekia apie 50 mln. rub. sumą (šie paslėpti agropromos skaičiuose). Vien Rokiškio rajono valstybiniuose ūkiuose sunakinti ir pakenkti bulvių plotai sudaro 197 ha, grūdinių pasėlių - 936 ha, pievų ir ganyklų - 3391 ha. Rudens-žiemos metu atidaromos ir sušaldomos daržovių bei siloso saugyklos. Taip, pavyzdžiui, Južintų ūkyje žiemos metu šernai sunaikino 150 t. siloso. O kur pavieniai sodybiniai sklypai, ganyklos, sodai? Kas už tai turi atsakyti ką sodinti i kaltinamųjų suola? Kaltininko nėra! O jis turi būti surastas. Koks paradoksas - prieš metus skaičiau spaudoje, kad vieno kolūkio agronomė padidintą doze apipurkštė herbicidais pašėlius, ir šie (20 ha) žuvo. Agronomė buvo atleista iš darbo apmokėjo nuostolius.

Pasižvalgykime, kur vyriausybės "bosų" medžiojami plotai. Čia žvėrių - kirbinės. Miškai nusiaubti, be ateities. Kolūkiai, valstiečių pašėliai, ganyklos ištryptos ir po kelis kartus perkintos. Varganas valstietis, pasilkęs savo sodyboje. Jeigu tai būtų prieškariniais laikais, tai ne vienam valstiečiui būtų atitekusio ubago lazda.

Gamtos apsaugos komiteto vadeivos K. Giniūnas ir S. Tursa pasistengė, kad vyriausybės medžioklės plotuose žvėrių būtų kuo daugiau. Žvėrių priveisti didelio proto nereikia. Žinoma, sie vyrai visuomet pelnė valdžios nuolankumą, ne kartą buvo apdovanoti už "nepriekaištingą gamtos apsaugą". Mano nuomone, tai yra rafinuoti ekologiniai chuliganai ir juos reikia teisti.

Buvęs gamtos apsaugos komiteto pirmininkas K. Giniūnas, užbaigdamas paskaitą, visuomet su patosu taria: "Tikėkit manim, niekur pasaulyje taip neglobojama gamta, kaip pas mus", - ir skuba pasisilinti iš tribūnos. Taigi, visuomenei spaudžiant, jis vienu laipteliu buvo nuleistas žemiau, buvo paskirtas pavaduotoju. Kitaip tariant, vyriausybė, atseit, nubaudė. Faktiškai buvo persodintas iš vienos kėdės į kitą, ne mažiau minkštą.

Mes turime būti nepakantūs tiems ponams, kurie reikalauja, kad lakstyti žvėrių kirbinės, kad galima būtų medžioti pro mašinos langą, kad mašina galėtų pravaziuoti liausią kampa, kad "po kojomis nesimašytų" (kadangi jie kvartalinėmis visais metais. Tai "pilkai" visuomenei praktiškai neįgyvendami). Bet jis kalba apie plaukiančius jį nusibodot, įkyrėjęt iki gyvo kaulo! Užteks jus maitinti rūgščių debesis iš Vakarų!"

JAV-ių IR KANADOS KB KRAŠTŲ VALDYBŲ PAREIŠKIMAS TAUTINIŲ ŠOKIŲ ŠVENTES REIKALU

1988 m. liepos 3 d. Hamiltone, Kanadoje, vykusi VIII-ji Laisvojo pasaulio lietuvių tautinių šokių šventė šokėjų ir žiūrovų gausumu bei lietuvių išeivijos jai teiktu dėmesiu buvo viena iš didžiųjų mūsų tautiškumo ir lietuviško solidarumo manisfestacijų. Užjūrio lietuvių tautinių šokių grupių skaitlingas dalyvavimas liudijo mūsų buvimą lygiais tos pačios tautos vaikais. Tiek meniniu, tiek organizaciniu požiūriu ši šventė buvo viena iš sėkmingiausių. Didelė padėka tenka šventės meno vadovams: Rytai ir Juozui Karasiejams, Genovaiti Breichmanienei, Liudui Sagiui ir dr. Vaidoto Kvedaro vadovautam Rengimo komitetui, gerai atlikusiems, daug asmeniškai pasiaukojimo reikalavusius, šventės ruošos uždavinius.

Šventės metu būta ir tamsaus šešėlio, sudrumsčiusio pakilią nuotaiką ir ne vienam sukėlusio nerimą dėl lietuvių gero vardo pažeidimo. Svetingame McMaster universiteto bendrabutyje vykęs keliolikos jaunuolių triukšmavimas ir jį sekę vandalizmo veiksmai priskirtini nepateisnamam, smerktinam ir visiems lietuviams gėdą darančiam elgesiui.

Šokių šventės atsakingieji rengėjai - JAV ir Kanados LB kraštų valdybos - su dėkingumu priims spaudoje tilpusis pasisakymas jaunimo netinkamo elgesio klausimu. Jaunimo vandalizmas šiais laikais yra tautiškumo ribų nepaisanti blogybė ir prieš jį visomis priemonėmis privalome kovoti. Mūsų visuomenei esame taip pat dėkingi už supratimą, kad triukšmadariai vandalai sudarė labai neįvykintą šventėje dalyvaujančių 2,200 šokėjų mažumą. Jaunimo daugumos elgesys buvo be priekaišto ir šiuo jaunimu vertai didžiuojamės. Jis išlaikys mūsų tautos gyvybę ir perduos ateities kartoms.

Jaučiame visuomeninę pareigą pateikti faktus apie McMaster universitete vykusį vandalizmą. Anksčiau to negalėjome, nes su McMaster universitetu nebuvo baigti pasitarimai dėl žalos. Galutinu apskaičiavimu žalos padaryta už \$2,638.95 Kanados valiuta (apie \$2,200 JAV dolerio kursu). Du jaunuoliai policijos buvo suimti, juos apkaltinant pokstavimu (mischief). Teisme jaunuoliai prisipažino kaltais. Bylą sprendamas, Kanados teisėjas apkaltintiesiems pritaikė "McGill rule", kuri nusikaltimui nesusiteikia teismo pastovumo (criminal record).

1988 m. rugsėjo 24 d. Toronte įvykusiame Kanados ir JAV-ių LB Kraštų valdybų atstovų pasitarime buvo svarstoma sankcijų pritaikymas neklauzadoms. Teismo rastiems kaltais jaunuoliams nutarta atimti teisę ateityje būti tautinių šokių švenčių dalyviais. Remiantis turimais kambarių žalos dokumentais, bet neturint žalą tiesioginiai dariesių asmenų pavardžių, išskyrus du teismo nubaustuosius, nutarta kreiptis į specifinių tautinių šokių grupių vadovus, juos įpareigojant neklauzadas surasti, nubausti, ir apie tai painformuoti šventės Rengimo komitetą. Siūlyma spaudoje paskelbti nusikaltėlių pavardės negalime patenkinti, nes varžo Kanados teisėjo sprendimo pobūdis, įrodymų stoka, ir įstatymai, neleidžiant skelbti nepilnamečių jaunuolių pavardžių. Tikime, kad per tautinių šokių grupių vadovus vykdomas jaunuolių drausminimas bus efektyvi priemonė.

Apgailestaudami už keliolikos jaunuolių neleistinus veiksmus, norime visuomenei pastebėti, kad vandalizmo problema keliais atvejais detalai buvo svarstyta Rengimo komiteto posėdžių metu. Kiekvienas šokių šventėje dalyvaujantis jaunuolis pasirašė advokato paruoštą pareiškimą, kuriuo jis prisiėmė atsakomybę, jei padarytų nuostolių. Už 18 metų neturinčius jaunuolius privalėjo pasirašyti jų tėvai. Vandalizmo klausimas buvo liestas ir su tautinių šokių grupių vadovais. Savo ruožtu, Rengimo komitetas kreipėsi į universiteto vadovybę, prašydamas sustiprinti patalpų saugumą, pakviečiant Hamiltono miesto policiją. Tai padaryti universiteto vadovybė atsisakė. Ateityje teks imtis papildomų priemonių vandalizmo veiksmams užkirsti.

JAV-ių ir Kanados LB Kraštų valdybos, 1988.X.19 d.

ir girdyti! Tai - liaudies ūkio priešai, prisidengę demokratine vėliava. Prisistatote kaip liaudies tarnai, liaudies išrinktieji. Tuos, kurie jus kritikuoja, vadinatė ekstremistais. Jūs gudrus.

Teisingai TIESOJE A. Kezys rašo, kad anksčiau šie klausimai buvo uždrausti publikuoti spaudoje, jie būdavo užgesinami be gaisrininkų pagalbos. Ar dabar daug priešinamės? Nė vienas mišų ūkių direktorių nebando rašyti į spaudą, nė vienas ministerijos darbuotojas nepasisako principingai. Ir kolūkių pirmininkai tyli.

Nekelia klausimo ir Miškų ūkio mokslinio tyrimo instituto direktorius L. Kairiūkštis. Laikosi nuosaliausiai. Akademikui L. Kairiūkščiui vertėtų pakalbėti apie iškirstus mūsų miškuose poligonus, apie apie sudarkytus miškus, apie tai, kad dėl žvėrių žalos pokario metais nieko nesukūrėm (o ir neišsaugojom, ką paveldėjom, o caro laikais sodintus miškus baigiamas iškirsti), kad instituto moksliniai darbai, kurie atliekami ūkiuose, tuojau nukišami į nuošalų kampą, kad "po kojomis nesimašytų" (kadangi jie kvartalinėmis visais metais. Tai "pilkai" visuomenei praktiškai neįgyvendami). Bet jis kalba apie plaukiančius jį nusibodot, įkyrėjęt iki gyvo kaulo! Užteks jus maitinti rūgščių debesis iš Vakarų!"

NEPRIKLIAUSOMA LIETUVA

LIETUVIAI PRIE LAPTEVŲ JŪROS

Dalia GRINCEVIČIŪTĖ

/ tęsinys /
II

4. 1943 m. poliarinę vasarą visus tremtinius išvežiojo žvejoti į kitas negyvenamas salas, kurių milžiniškose Le - nos žiočių plotuose yra nesuskačiuojama daugybė. Brigados išplaukdavo kungasais (didžiulė irkluojama valtis) ir užmesdavo didžiulius ilgus tinklus. Paskui stovėdavo iki kelių ar juostos lediniame vandenyje, iš visų jėgų traukdavo juos į krantą. Taip dirbdavo 10-12 valandų. Kiaurai perslapę, nusikamavę ir sušalę, bėgdavo į palapines, nusi-mesdavo perslapusius drabužius. Pamiegodav. Paskui vėl liūdavo į tuos pačius šlapius rūbus (juos džiovinti nebuvo nei laiko, nei prasmės), ir vėl žvejojo. Kartais bangos užliedavo kungasą ir išplaudavo sugautą žuvį atgal į jūrą. Šviesu buvo per ištisą parą - poliarinę dieną saulė nenusileidžia. Sunku buvo suvokti paros laiką - diena dabar ar naktis, todėl kartais užbėgdavo pirmyn ir susimaišydavo kalendorinės dienos.

Žiemą statėme tinklus po ledu, iškirsdami vienoj eilėj, kas 25 metrai, daugybę ekečių. Ledo storis žiemos pabaigoje jau siekdavo 1½-2 metrus. Kiekvieną dieną reikėdavo užsalusias eketes tikrinti, išgraibstyti iš jų ledus ir, numetus pirštines, nuogomis rankomis ištraukti tinklą ir išnarplioti žuvį. Šaltis buvo baisus. Tinklas akimirksniu apledėdavo. Išmestos žuvys bematant sušaldavo kaip malkos. Pirštai pabaldavo. Kai, įmetus tinklą atgal, iš visų jėgų daužomos rankos pradėdavo atsigauti, skausmas užgniauzdavo kvapą. Paskui viską reikėjo kartoti - tikrinti kitą tinklą. Ir taip 15 kartų per dieną - tokia buvo mažiausia tinklų norma dviem žmonėms.

Žalia sušalusi žuvis, kurią kasdien valgėme, mus gelbėjo nuo skorbuto, tačiau niekas negalėjo apsaugoti rankų. Pirštai neišvengiamai nušaldavo, atsirasdavo pūslių ir žaizdos. Ir kai per kitas dienas reikėjo jau žaizdotomis rankomis, pučiant lediniam vėjui ir spaudžiant šalčiui, vėl traukti tinklus ir narplioti žuvį, atrodė, kad rankas kiši į verdantį vandenį. Nuo skausmo aptemdavo akys, darydavo si silpna. Kokia tai buvo kasdieninė kankynė! Tris ar keturias dienas nepatikrinus, tinklas prišala po ledu. O kuo tada žvejoti? Ką valgyti? Žuvis buvo pagrindinis maistas, vitaminai, vaistai. Ir ejo me žvejoti niekieno nevaromi ir neprižiūrimi, net ir per pūgą, jeigu tik galima buvo išsilaikyti ant kojų.

Ieškodami žuvies, žiemą keldavomės iš vienos negyvenamos salos į kitą. Atvykę šunų kinkiniu į naują salą, statėme jurtą iš sniego ir rastgalių, kažkada atplaukusių ir išmestų į krantą. Langus atstodavo stori ledo luitai. Statydavome tinklus, gaudydavome žuvį, ir vėl apleidavome salą ir apgyventas jurtas, kai žuvis toje vietoje dingdavo.

Taip ir klajojome šunų nartomis Laptevų jūros pakraščiais, kartais aptikdami buvusių ekspedicijų pėdsakus, žuvusių šiaurės tyrinėtojų kapus.

Kelionių metu pasitaikydavo patekti į pūgą. Tada išsinkydavome sunis, iškasdavome į sniegą ir laukdavome savo lemties - pūgos pabaigos ar mirties.

Pūgų pasiklydę sušalo ir žuvo Jonas Kazlauskas iš Anykščių, broliai Petrikai iš Kėdainių, gimnazistas Ernestas Vanagas iš Panevėžio ir Algis Apanavičius, Kainaberys mokytojo sūnus. Jų lavonai niekada nebuvo surasti bekrasčiuose sniegynuose.

Mokytoja Baltrukonienė Ona sušalo Trofimovske eidama į darbą. Buvo pūga, nieko nesimatė per žingsnį į priekį. Taip ir nunėjęs ją pro šalį paskutinio barako į amžinybę. Gegužės mėnesį, kai tundroje ėmė tirpti sniegas, ją rado už 6 km. medžiotojai. Liko 4 metų kūnelis Jaunutis. Jos vyras, kaip ir daugumos kitų, buvo lageryje.

Stankevičius, mokytojas nuo Marijampolės, ir viršininkas Smelcovas kelyje pateko į pūgą. Dvylika parų jie išgulėjo po sniegą su šunimis. Kai vienas užsnūdavo, kitas jį purtydavo ir kumščiuodavo, kad užmigęs nesusaltų. Netekęs vilties Smelcovas nuoširdžiai atgailavo ir meldė Dievą stebuklo - išsigelbėjimo.

Tryliką parą pūga staiga nurimo. Šunų jau beveik neturėjo. Sniego urvę nuo kvėpavimo sudrėko rūbai. Kai jiedu išlindo į paviršių, drabužiai akimirksniu virto lediniais šarvais, atkerusiais nuo kūno. Abu pradėjo stingti. Išsigelbėjimo nebuvo nė mažiausios vilties. Aplinkui šimtus kilometrų - nė gyvos dvasios. Su kiekviena minute artinosi mirtis.

Ir tomis paskutinėmis minutėmis juos, du taškučius bekrasčiuose sniegynuose, pamatė evenkas, poliarinių lapių medžiotojas, važiuojas šunimis tikrinti spastų. Ir išgelbėjo. Be galo mažą tokio susitikimo Arktikos plotuose tikimybę. Visi juos laikė žuvusiais.

Pasveikęs ir atsigavęs Smelcovas mėgdavo pasakoti, kad tik Stalino žodžiai: - "Nėra tokių tvirtovių, kurių neišveiktų bolševikai" - palaikė jo dvasios tvirtumą ir padėjo išsigelbėti. Apie savo karštas maldas, atgailą ir apžadus Dievui jis kukliai nutylėdavo.

1944 metų vasarą mus siuntė žvejoti į Tumatą. Mamytė gulėjo Trofimovsko ligoninėje dėl chroninio inkstų uždegimo. Viršininkų įsakymu gydytoja Griko išrašė Ją iš ligoninės sunkiai sergančia. Į baržą Ją nešė įnešėme. Čia buvo labai šalta ir drėgna, nes ir vasarą šiose vietose negalima be vatinių rūbų. Triume po gultais teliuskavo ledinis vanduo. Jis taktis Jai rūbis ir veidą.

150 km. Lenos žiotimis mes plaukėme septynias paras. Visą šią savaitę negalėjau Jai gauti nė lašo karšto vandens. Veidas ir kojos vėl sutino. Man atrodė, kad Ji vyks ta į paskutinę savo kelionę. Bet paskutinioji Jos kelionė buvo dar ateityje.

1947-1948 m. dalis tremtinių įvairiais būdais po truputį persikėlė į Kiusiurą ir Jakutską. Leido ir man važiuoti į Jakutską mokyti. Mamytei vykti kartu su manim NKVD viršininkas Kosenkovas leidimo nedavė. Tolimoj šiaurėj Ją sunkiai sergančia, palikti negalėjau. Kai atplaukė garlaivis, Mamytė slapta išodinau ir paslėpiau. Ilgos buvo tos dvi stovėjimo valandos. Pagaliau išplaukėme - tebūnie, kas bus, bet atgal už speigiračio Jos jau nebeišsišų.

Kelyje NKVD darbuotojai susigaudė, kad Mamytė plaukia be leidimo ir atėmė iš manęs dokumentus.

Tik atvykus į Jakutską, Ją teko skubiai paguldyti į ligoninę. Vidaus reikalų ministerijos specskyriuje dokumentų man negrąžino ir įnirtingai puolė už tai, kad išvežiau Motiną. Jų nežmoniškai išvedžiojimai mane stulbino: palikti sunkiai sergančią Motiną šiaurėj, tikrai žinant, kad jos daugiau nebe pamatysi - normalus poelgis, kuriuo aš būčiau įrodžiusi savo sąmoningumą, o neapleisti Jos - niekuo nepateisinamas nusikaltimas. Ir aš negalui likti nenubausta. Pasakė, kad mokytiš man neleis ir, nedavę atsisveikinti su Mamyte, išvežė į Kagalaso kasyklas.

1988. XI.3

Šachtoj visiškai nebuvo jokios technikos. Dirbome lygiai taip, kaip buvo dirbama prieš 150 metų - kirtikliai ir karučiu. Net vagonėlių nebuvo. Įtvirtinimų taip pat. Apytamaisiais labirintais karučius su anglimi stumdavome siaura lenta. Visai kaip katorgoj.

Čia dirbo ir daugiau lietuvių: visur, kur tik buvo sunkiausias ir pavojingiausias darbas, blogiausios sąlygos, menkiausias atlyginimas, kurio neužtekdavo net prasimaistinti, nekalbant jau apie plėšiamus drabužius -visur ten buvo verčiami dirbti lietuviai tremtiniai, kaip nemokama vergų darbo jėga.

Pokrovske, apie 100 km. nuo Jakutsko, plytų gamykloj taip pat dirbo daug lietuvių. Darbo ir gyvenimo sąlygos čia buvo ypač sunkios. Žmonės dirbo, kartais negaudami duonos net po kelias dienas. Kortelės jau buvo panaikintos ir duonos davinio niekas negarantuodavo.

Pasibaigus navigacijai, anglių išvežti nebuvo galima. Darbai Kagalaso sachtoje buvo nutraukti. Mums leido grįžti į Jakutską.

Mamytė ne kartą kreipėsi su prašymu dėl sunkios ligos pakeisti ištėrimo vietą, leisti gyventi Jakutsko srityje ar Altajaus krašte. Tų sričių klimatas mums jau atrodė gana švelnus. Bet prašymai buvo atmetami. O sveikata vis blogėjo ir Ji suprato, kad mirs Jakutijoje. Ji troško pamatyti Lietuvą, norėjo būti palaidota gimtojoj žemėj.

1949 metais vasario mėnesį lėktuvu pabėgome iš Jakutijos ir laimingai pasiekėme Lietuvą.

Netrukus pradėjo mūsų ieškoti. Jokių dokumentų neturėjome. Slapstėmės pas gimines ir pažįstamus. Ne kartą teko su sergancia Motina skubiai keisti pastogę, kai kildavo įtarimas, kad mudvi jau pastebėjo.

Sugrįžus į Lietuvą, Mamytės sveikata aiškiai pagerėjo. Didžiulis sugrįžimo džiaugsmas, daržovės, vaisiai, taip reikalingi sergant šia liga, gydytojų priežiūra- visa tai padėjo jai sustiprėti. Ji tiesiog atgijo. Kaip džiaugėsi kiekvienu saulės spinduliu, kiekviena žolyte, gėle, medžiu, kurių tiek metų šiaurėj nematė. Ji ištisas valandas kaip paukštelis sėdėdavo pasislėpusi kokiame nors krūme, tai nuskindama uogą, tai išiklausydama į gimtosios žemės balsus... Neturėjo Stalinas tokios bausmės, kuri būtų privertusi mane gailėtis šių akimirklų.

Bet po aštuonių mėnesių liga vėl ėmė progresuoti. Atsirado grėsmingi uremijos simptomai. 1950 metų pavasarį Jos sveikatos būklė jau buvo beviltiška. Ji paprasė pervežti ją į mūsų butą Kaune. Tai buvo be galo rizikinga, bet prašymą išpildėme.

Gydytojai pas ją atvykdavo dažniausiai sutemus. Kartą Ji neikėtai paklausė: "O kaip tu mane palaidosi? Tave laukia kalėjimas. Nuleisk mane į Nemuną..."

Ir į aną pasaulį Ji išėjo suprasdama, kad gimtojoj žemėj Jai ir mirus nebus vietos. Mirė Ji sunkiai 1950 metais gegužės 5 d. Paskutiniai Jos žodžiai buvo: "Kodėl mūsų visų nesusaudė tada prie vagono durų?"

Guli Ji lovoje pasarvota tarp gėlių. O veide - palaima ir ramybė. Kancioms galas. Atidarau langą. Tegul Lietuvos vėjelis paskutinią kartą paglosto Jos veidą... Mano geroji, mano romioji Mamytė, nenuskriaudusi gyvenime nė vienos gyvos būtybės! Kodėl Tavo daliai teko tiek kenčių? Tu anksciau už kitus pastebėdavai žmogaus skausmą ir nelaime. Nepastebimai ir tyliai ateidavai į pagalbą. Išsipildė Tavo didžiausias paskutinis noras. Tu numirei Lietuvoj. Tave priglauso gimtoji žemė, kurią Tu pasiekai paskutinėmis savo jėgomis. Silpna, mirštanti, persekiojama Tu nugalejai. Tik kur ta vieta? Kur ir kaip palaidoti?

Vienas kunigas sutiko palaidoti be dokumentų, kita pavarde kaimo kapinėse. Bet kaip išnešti iš namų? Kaip išvežti už miesto? Karsto atvežimas ir išnešimas nustebins kaimynus. Palaidoti po langais sodelyje? Bet gegužės naktys šviesios, neįmanoma nepastebimai iškasti duobę.

Teta siūlo: ji nueis į NKVD ir pasakys, kad naktį pasibeldė serganti sesuo, neįleisti jos negalėjo, o dieną ji numirė. Man teks pasisąlinti. Turbūt atliks reikiamus formalumus asmens tapatybei nustatyti ir leis palaidoti. Bet juk tada aš negalėsiu nė į laidotuves ateiti, nei vėliau prie karsto: jokios abejonės, jis bus stebimas - ten manęs lauks. Bet jie tuo nepatikės, ir kai kas nukentės.

Bet labiausiai nepakeliama buvo mintis, kad Ją, mirusią, atėję žiūrės Jos budeliai, o aš ir tas paskutines valandas negalėsiu prie Jos pabūti.

Tai ką daryti? Nejaugi iš tikrųjų mano mirusiai Motinai Tėvynės žemėje nėra vietos? Rūsyje yra maža patalpėlė, kuri buvo numatyta karo atveju slėptuvei. Laidosiu čia.

Kaltu ir kirviu pradėdau laužti grindų betoną. Jis labai kietas, sluoksnis storas. Nepagalvojo Tėtė, kai statė namus, kaip bus sunku iškalti čia Mamytei kapą. Kad nepastebėtų iš lauko, pasišviečiau žvakę. Stengiuosi iš visų jėgų, bet darbas į priekį juda lėtai. Jei kas lipa į antrą aukštą, darbą reikia tuojau nutraukti. Pagaliau betonas išlaužtas. Toliau molis. Darbą baigiau po dviejų parų. Prieš mane žiojė duobė. Rytoj pirmasis gegužės sekmadienis - Motinos diena. Tai štai kokia mano paskutinė dovana Tau, Mama... Pjaunam spintą ir darom karstą. Durelės bus karsto dangtis. Švintant reikia nešti Ją ten. Keletą kartų prieinu prie Jos, bet man pakerta kojas, darosi silpna. Tą aš niekaip nepadarysiu. Tada ateina patikimas žmogus, žymaus kunigo misijonieriaus Pauksčio brolis. Jis paima Ją ant rankų ir išneša.

Visą kitą savaitę naktimis nešioju iš rūsio betono gabalus ir molį. Paskui gaunu cemento ir vėl užlyginu grindis. Jokių kapo žymių nelieta.

Patalpoje buvo vandentiekio skaitiklis. Jį tikrinęs žmogus ne kartą ten pastebėjo gėles, žvakę, bet niekam apie tai neprasitarė.

Nežinomi kapai... Kiek jų buvo ir kiek jų dar tebėra Lietuvoj...

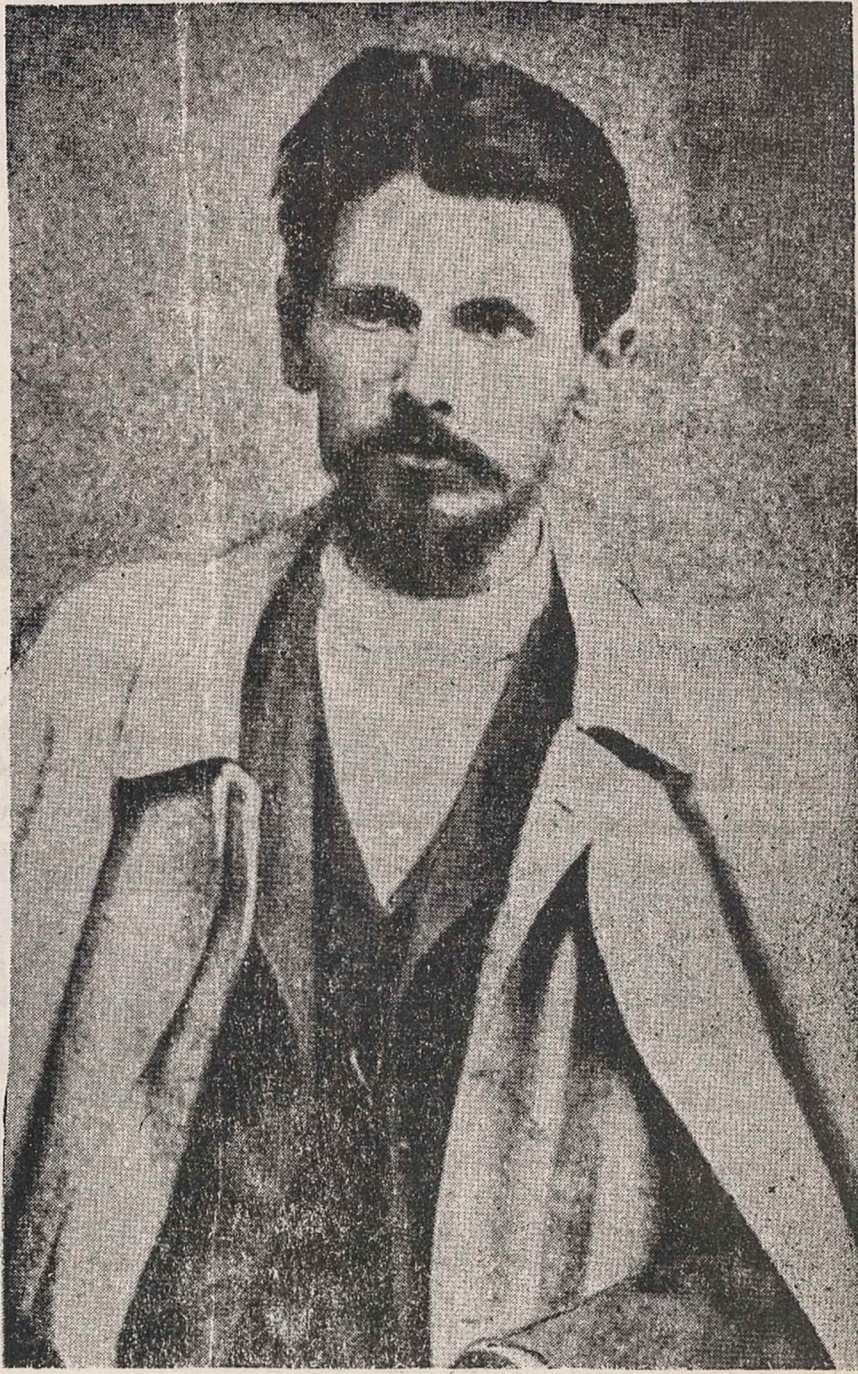
III

1950 m. spalio mėnesį mane susekė ir suėmė. Uždarė į Kauno tardomąjį kalėjimą ir pateikė kaltinimą pagal Baudžiamojo kodekso 82 str. - pabėgimas iš ištėrimo. Tardymo organus dcmno, kur slapstosi Motina, kas teikė prieglobstį ir materialinę pagalbą.

/ bus daugiau /

SVARBI ŠIMTMEČIO SUKAKTIS

"VARPO" redaktoriaus A. K u č o kalba, pasakyta
Toronte, š.m. spalio mėn. 9 dieną, Lietuvių Namuose

Dr. VINCAS KUDIRKA (Iš Br. Kviklio archyvo)

Lietuvių tauta prieš šimtą metų, kaip ir prieš tūkstančius metų, buvo gyva: ji kalbėjo lietuviškai, ji turėjo savo tautinį meną, tautosaką, papročius, dainas. Bet ji nebuvo savos žemės šeimininkė - tuo buvo visagalis caras. Saviesiems didvaldžiams pasivertus lenkais, jai buvo skirtas žemiausias - žemdirbių luomas. Kad ji, kaip tauta greičiau liktų tik istorijos knygose, rusai ją rusino, o lenkai - tiek atėjūnai, tiek ir savieji persivertėliai, - lenkino. Ji tebebuvo gyva sodžiuose, kumetynuose ir valstiečių vienkiemiuose gyva, bet jos gyvybei grėsė pavojai iš visų pusių.

Bet štai, iš žemdirbių tarpo atsirado apsišvietusių žmonių, kurie pajuto pareigą dirbti savo žmonėms, savo tautai, iš kurios jie yra kilę ir kuriai jie priklauso. Daugiausiai tai buvo studentai Petrapilio, Maskvos bei Varšuvos universitetuose, kai kurie drąsesnieji lietuviai kunigai ir klierikai, ypač Seinų dvasinėje seminarijoje. Jų dėka gimė Didžiojoje Lietuvoje pirmasis lietuviškas laikraštis "Ausra", kuri, kad ir tik trejus metus ėjusi, paskleidė skaityti mokančiųjų žemdirbių ir aplenkusiųjų inteligentų tarpe pirmuosius tautinio sąmoningumo spindulius. Tūkstančiai pasijuto, kad jie esą senos ir garbingos tautos nariai. Jie pasijuto lietuviais.

"Ausrai" nepajėgus toliau savo paskleistuose spinduliuose darbuotis, liko toliau kunigų leidžiama "Žemaičių ir Lietuvos Apžvalga". Tačiau ji buvo paklusni sulenkėjusiai bažnytinei hierarchijai ir todėl, kreipdama daugiausiai dėmesį į religinius dalykus ir nedrįsdama kelti atsisakymo nuo istorinės Lietuvos unijos su Lenkija idėjų, lietuvių tautiniu atgimimu mažai rūpinosi. Kam nors reikėjo pažadinti tautą veiksmui ir paruošti ją į laisvų tautų tarpą. Šitokiam darbiui iniciatyvos ėmėsi būrelis Varšuvoje studijavusių lietuvių ir keli ten apsigyvenę lietuviai inteligentai. Jų tarpe daugiausiai reikėsi medicinos mokslus bebaigęs Vincas Kudirka. Jam ir jo idėjos draugams, kai aplinkui stojosi tautų pavasaris, ramybės nedavė skurdi savo tautos dvasinė ir medžiaginė padėtis. Ypač kai čia pat pamatė naująjį lenkų judėjimą, kuris, po dviejų nesėkmingų sukilimų romantizmo laikotarpyje, suko savo tautą racionališne kryptimi, kaip į švietimą, kultūrą, ekonominės gerovės plėtimą, tai yra sritis, kurios ugdo tautos sąmoningumą, apsišvietimą ir ekonominį pajėgumą. O tai yra ir kelias į tautos laisvę bei suverenumą.

Iš to Varšuvoje gyvenusių lietuvių būrelio rūpesčių bei suėjimų gimė draugija, pavadinta "Lietuva". Vincas Kudirka ėmė susirašinėti su dr. Jonu Basanavičium ir su kai kuriais Maskvoje studjavusiais ir su lietuvių būreliu priklausiusiais studentais. Aiškino jiems draugijos siekius ir užsimotą planą, kuris buvo iš tikro platus: steigti, kur tik lietuvių esama, skyrius ir dirbti, keliant tautinio atgimimo dvasią, švietimą, kultūrą ir ekonominę gerovę; leisti laikraštį, knygas, organizuoti lietuviškas mokyklas, choras, vaidintojų būrelius. Vienu žodžiu, sujudinti visą tautą, ir tai ne vien tik pasididžiavimui savo praeitimi ar dainomis, bet veržimuisi į apšviestų tautų tarpą, o tuo pačiu ir į laisvę.

Bet kaip tą darbą dirbti, kada rusiškos valdžios viskas yra uždrausta? Uždraustas yra lietuviškas raštas, negalima mokyti lietuviškai, negalima steigti jokių draugijų; kalėjimas ar ištėrimas gresia net ir už spausdinto lietuviško rašto laikymą.

Vincas Kudirka ir jo idėjos draugai visa tai gerai žinojo. Juk ir jis pats tik prieš keletą mėnesių buvo išleistas iš kalėjimo, i kuri buvo pakliuvęs už tokį menką dalyką - nelegalios knygos perrašymą. Tad negalėjo nežinoti, kad jų užsimotas darbas ir siekimai gali būti vykdomi tik nelegaliai, tik kovojant su tais, kurie siekia lietuvių tautos išnykimo. Apie tai Vincas Kudirka "Varpe" rašė:

"Kur žengsi, kur žvilgtelsi Lietuvoje, esančioje Šiaurinėje prieglobioje, ten užtėmysi, kaip maskoliavimo dvasia sukasi aplink lietuvius, pasiversdama visaip: tai kaip slibinas, atidaręs nagus drąsiai leidžia liepsną ant silpnų neturinių ginklo, aukų, idant jas prie visko priversti bauginimu; tai vėl kaip aniuolas plesdenimu švelnių spar-

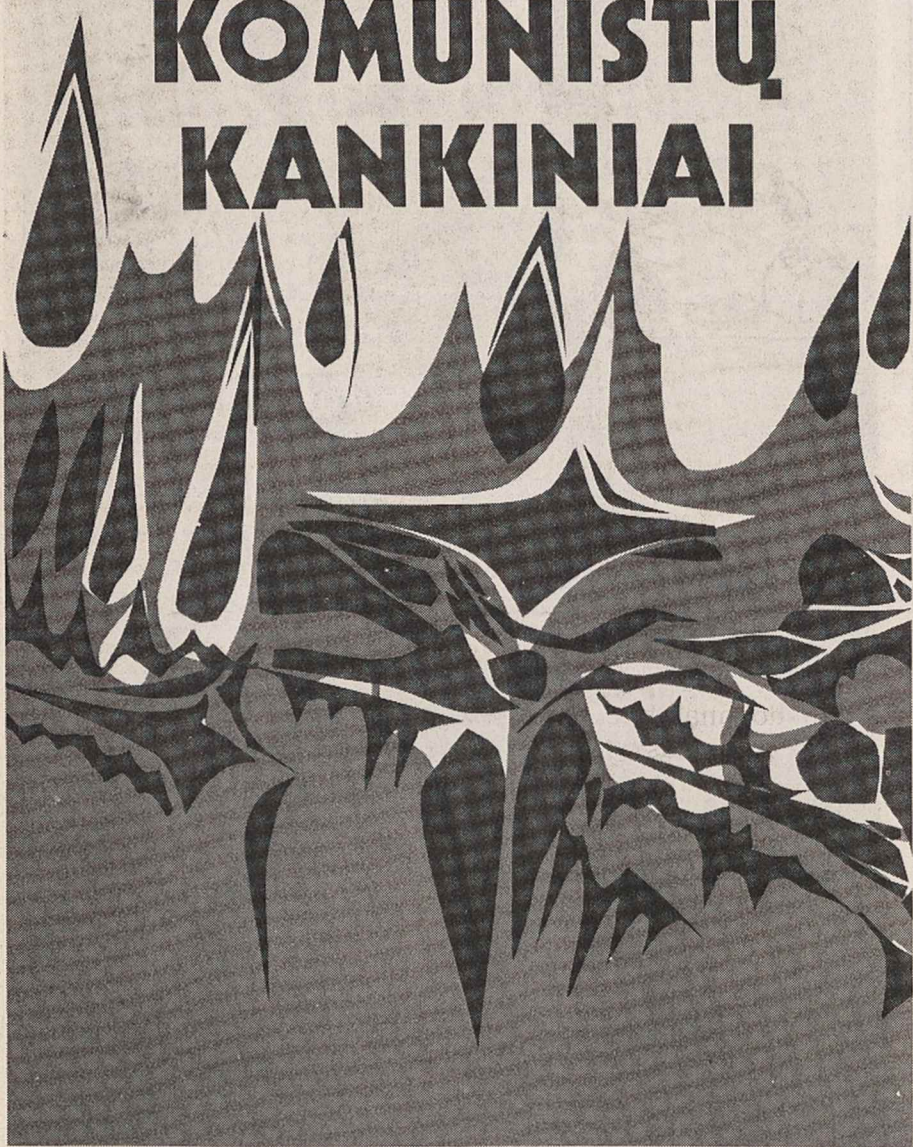
/ nukelta į 6 psl...../

3 psl.

LIETUVIAI TAUTININKAI-

KOMUNISTŲ KANKINIAI

ATSIŪSTA PAMINĖTI:

LIETUVIAI TAUTININKAI KOMUNISTŲ KANKINIAI. Tautininkai, Neolituaniai, Jaunlietuviai, Santariečiai.

Dokumentinis leidinys. Redagavo A.Kerulis, Juozas Prunskis, M.Valiukėnas. Išleido Amerikos Lietuvių Tautinės Sąjungos Valdyba. Knygos viršelis ir aplankas dail. Ados Sutkuvienės. Ilustruota nuotraukomis. Kaina nepažymėta. 191 psl., 1988 m.

Turinyje: Leidėjo Žodis, Kankinių Vardyną Skelbiant, Kankinių Vardynas, Smulkus Prieštarybinio Elemento Lietuvoje Surūšiavimas, Maskvos Kalėjimuose (S.Leonas), Žudynės Rainių Miškelyje, "A Monument to our Lithuanian Martyrs".

Visi gerai suprantame, kad tokio pobūdžio dokumentinę knygą yra labai sunku parašyti ir taip pat gerai žinome, kad tai yra būtina padaryti mums patiems, būtina nedelsti, kol dar liudininkai yra gyvi ir archyvinė medžiaga, kurią atsivežėme ar prie kurios galime prieiti yra pasiekama. O laikrodžiai artėja prie 12-sios...

Matome iš šios gerai sutvarkytos, paruoštos dokumentinio pobūdžio knygos, kas įmanoma padaryti kuriai nors grupei užsiangažavus. Svajonės ar pageidavimai ruošti "visuotinu" mastu tokį veikalą - kol kas neįvykdomi, tik nudelsiami, ir jau nebūtinai tik to siektina. Jeigu visos grupės ar organizacijos savo narius sutelktų, atsiųstų ir daugiau dokumentinių knygų. Tikrai svarbu, kad darba atliktų pakankamai kvalifikuoti asmenys tiek medžiagai surasti ir atrinkti, tiek kalbiniai ir techniškai apipavidalinti.

Minimoje čia knygoje konkretūs, lakoniški užrašai, ištraukos iš ištremtųjų laiškų, nuotraukos žmonių, kalba ir be jokių komentarų, iš naujo sukrečiančiai.

Pabaigoje - žodis anglų kalba. Panaudota gera proga trumpai ir kondensuotai pasakyti kas yra ta Lietuva, pergyvenusi tautos genocidą. Ar užteks žmonių sąžinių ir ryžto, kad baigiant šį XX-tąjį, taip vadinamos civilizacijos, amžių, visi tie dokumentiniai paminklai bus pastatyti ir nereikės naujų?

b.

LEIDĖJO ŽODIS

Amerikos lietuvių tautinės sąjungos valdyba užsimojo parengti ir išleisti atskirą knygą - komunistų nužudytų lietuvių tautininkų vardyną. Ši sąjunga savo pirmuose istatuose yra pabrėžusi nesanti tęsinys jokios kitos organizacijos, bet faktinai savo narių sudėties požiūriu išeivijoje ji tapo buvusios laisvos Lietuvos tautininkijos pakaitalu. Sakoma, tautininkijos, turint galvoje visą vadinamą vidurio politinę srovę, jos išpažintojus.

Taigi, minimoje knygoje sąvoka tautininkai apima: a) tautininkus, b) neolituaniaus, c) jaunlietuvius ir d) santariečius. Kiekvieną šią organizaciją bandoma čia aptarti, naudojantis Lietuvių enciklopedijos atitinkamomis apybraižomis.

Tautininkai. Lietuvių tautininkų sąjunga skelbė ištikinimą, jog savosios tautos gerovė turi būti pagrindinis viešosios politinės, ūkinės bei kultūrinės veiklos tikslas. Tautininkai - aiški priešingybė internacionalistams, smerkiantiems pabrėžtinai tautinių interesų puoselėjimą, kaip kliuvinį draugingam visos žmonijos bendravimui ir kovai dėl socialinės klasės interesų. Lietuvių tautininkų sąjunga (LTS) 1938 m. turėjo savo eilėse 12,928 narius ir 1,883 kandidatus. Iš apie 13,000 LTS narių, beveik du trečdaliai buvo ūkininkai, apie 350 amatininkų ir apie 500 pramonės darbininkų (LE XXX t.).

Neolituaniai. - Lietuvių studentų tautininkų korporacija Neo-Lithuania. Jos nariai skirstėsi į tris laipsnius: junjorai - kandidatai į narius, senjorai - pilnateisiai nariai ir filisteriai, - baigusieji aukštąjį mokslą senjorai.

Korp! Neo-Lithuania tikslas - lietuvių tautos didybė, jos garbė ir gerovė ir valinga, kilni bei tauri asmenybė. Neo-Lithuania ugdo studentuose tautinę ir valstybinę sąmonę, atsparumą ir drausmingumą, rūpinasi savo narių doroviniu, kultūriniu ir moksliniu auklėjimu. NL neriša savęs su jokia politine partija, savo santykius su akademijos kolegomis ir su kitų ištikinimų žmonėmis grindžia

4 psl.

tolerancijos principu (LE XX t. 194).

Vėlėliau, lygiagrečiai su Korp! Neo-Lithuania įsteigė studentų tautininkų korporacijos kitose Lietuvos aukštojo mokslo mokyklose. Taip 1928 m. tame pačiame universitete įsteigė Lietuvių studentų tautininkų korporacija "Filiae Lithuaniae". Steigimosi metu josios branduolį sudarė neolituaniai, iki tol veikusios šios korporacijos studentų ratelyje. FL principai yra analogiški neolituanių, tik ryškiau pabrėžiama lietuvių moters pobūdis ir uždaviniai.

Jaunlietuviai korporantai. 1924 m. Lietuvos žemės ūkio akademijoje įsteigė Lietuvių studentų tautininkų "Jaunosios Lietuvos" korporacija. 1938 m. Prekybos institute, Klaipėdoje, įsteigė Herkus Monte korporacija; 1939 m. Vilniaus universitete - "Geležinio Vilko" korporacija.

Šios visos korporacijos vadinosi broliškėmis ir darniai tarpusavyje bendradarbiavo, o 1939 m. Vilniuje pasirašė vieningumo deklaraciją.

Jaunlietuviai. Lietuvių tautinės jaunuomenės "Jaunoji Lietuva" (santrumpa JL) nariai. JL tikslas: laisva Lietuva, vieninga tauta, sava tautiška kultūra ir stipri asmenybė. Šūkis - Tautai jaunąsias jėgas!

Jaunlietuvų veikimas nutrauktas 1940 m. komunistams okupavus Lietuvą "liaudies" vyriausybės Vidaus reikalų ministerio 1940.VI.19 d. įsakymu. Jos turtą įsakyta per Inturisto tarnautoją Gafanovičių perduoti komjaunimui. Prieš perduodant, susipėta sunaikinti narių kartoteką ir svarbesnę archyvo dalį.

1940 m. JL turėjo 40 rajonų, 300 apylinkių, 1200 skyrių, kurių keletas buvo suorganizuoti ir veikė išeivijoje. Jaunlietuvų - jaunučių, kandidatų, tikrųjų narių ir narių rėmėjų - buvo per 40,000 (LE IX. 348).

Santariečiai. Mažosios Lietuvos lietuvių paskirų jaunimo draugijų santara. 1934 m. Santara persitvarkė, apjungdama atskirai dar prieš I-jį pasaulinį karą veikusių sporto būrelių, chorų ir jaunimo draugijų ir savo centralizuota veikla priartėjo prie "Jaunosios Lietuvos" sąjungos veikimo stiliaus, bendradarbiavo su ja, ruošė drauge kultūrines ir sporto šventes, turėjo "Jaunojo kartoj" jaunlietuvų savaitraštį savo skyrių.

Santarai 1939 metais priklausė per 4,000 jaunimo ir per 200 vyresniųjų, Santaros pirmūnų, o taip pat apie 1,000 Santaros jaunučių (10-16). Visa įvairiašakė Santaros veikla vyko šūkiu - Viskas Lietuvai! ir tai turėjo didelę įtaką Klaipėdos krašto lietuviėjimui. (LE,XXVI,446)

Leisdama šį lietuvių tautininkų komunistų kankinių vardyną, Amerikos lietuvių tautinė sąjunga nesijaučia jumi išskirianti tautininkus iš kitų politinių grupių, o šisėjimas grindžiamas mintimi, kad kankinių sąrašą sudarinėjimas per paskiras organizacijas, manyta bus našesnis, negu kreipiantis į visumą. Praktika tai patvirtino.

Tebūnie šis lietuvių tautininkų kankinių vardynas dalimi visų komunistų nužudytų, kankintų lietuvių vardyno, o drauge paskatinimu kitoms organizacijoms pasirūpinti savo dalimis.

Sąjungos valdyba reiškia nuoširdžią padėką šios knygos redakcijai, o drauge ir visų duomenų telkėjams: prelatui dr. Juozui Prunskui, Leonardui Keruliui ir Mečiui Valiukėnui, o jų asmenyje ir visiems jų talkininkams ir bendradarbiams.

Amerikos Lietuvių tautinės sąjungos valdyba: Dr. Leonas Kriaučėlius, Petras Buchas, Ona Daškevičienė, Vida Jonušienė, Eleonora Valiukėnienė. 1988 m.

KANKINŲ VARDYNĄ SKELBIANT

Viačeslovas Molotovas, 1940 m. TSRS komisarių tarybos pirmininkas, bene pirmasis iš didžiųjų visasąjunginės komunistų partijos narių, atskleidė Vincui Krėvei-Mickevičiui, okupuotos Lietuvos "liaudies vyriausybės" min. pirmininko pavadootojui ir užsienio reikalų ministeriui, komunistų požiūrį į mažas tautas. Molotovas kalbėjo: "Jūs turite pažiūrėti realybei į akis ir suprasti, kad ateityje visos mažos tautos turės išnykti. Jūsų Lietuva kartu su kitomis Baltijos tautomis turės jungtis į garbingą sovietų tautų uniiją. Taigi, jau dabar turite pradėti orientotis į sovietinę sistemą, kuri ateityje triumfuos visoje Europoje".

V. Molotvui su V. Kreve-Mickevičiumi kalbantis Kremliuje (1940,VII.1), ok. Lietuvoje komunistai skubiai sudarinėjo įkaltintų lietuvių sąrašus, pagal kuriuos tų pačių metų liepos 11-12 naktį Vilniuje, Kaune, visuose apskrėčių miestuose ir daugelyje miestelių areštuota ir įkalinta apie 1,600 asmenų. Arestai vyko ir vėliau, tik mažesnis grupėmis ar pavieniui. Taip iki 1941 m. birželio 23 dienos buvo įkalinta apie 12,000.

Jau 1941 m. birželio 14-18 d.d. iš Lietuvos išvežta pirmuoju masiniu vežimu kančiai ir mirčiai į Sibiro gulagų 34,260 vyrų, moterų, vaikų ir kūdikių, senelių... Rastieji dokumentai rodo, kad buvę suplanuoti dar du masiniai vežimai tais pačiais metais. Jų vykdymą nutraukė prasidėję Vokietijos-SSSR karo veiksmai. Įvairūs šaltiniai, kaip Jurgio Glušausko, 1940 m. buvusio "liaudies vyriausybės" miškų pramonės komisaro, liudijimas, rodo: Kremlius reikalavo, kad ok. Lietuvos komisarių taryba prašytų išvežti iš Lietuvos 700,000 gyventojų!

Komunistų vykdytasis, J. Glušausko žodžiais, "negirdėtas smurtas", lietuvių tautos sistematiškas naikinimas buvo pagrindine priežastimi, kad gal netoli 100,000 lietuvių 1944 metais traukėsi iš gimtosios žemės į nežinią, į vakarus...

Šio leidinio redakciją pasiekė keleto 1941 m. į Sibirą nutremtųjų linkėjimai ir paskatinimas "vykdyti tą šventą uždavinį - atskleisti pasauliui, koks sugyvuojęs žmogus komunistų valdose... vis kalbą: "senąjį pasaulį sunaikinsim, kas buvo nieks - bus viskuo".

1944 pabaigoje komunistų partijai pavaldžios institucijos toliau tęsė 1941 m. karo nutrauktą lietuvių tautos sunaikinimą, genocidą. Šiai akcijai vadovauti ir tarybų valdžiai krašte sustiprinti Kremlius atsiuntė į Lietuvą Michailą Andrejevič Suslovą. Tai buvo reto žiaurumo enkavedistas. Grįždamas atgal į Maskvą, 1946 m. jis pareiškė, kad Lietuva bus, bet lietuvių joje nebus.

Dr. Kęstutis K. Girnius, gerai išstudijavęs Lietuvos partizanų kovų laikmetį (1944-1953), skelbia apie aštuonis didesnio masto lietuvių trėmimus į Sibiro gulagus. "Pirmasis įvyko 1945 m. rugsėjo mėn... Pats didžiausias trėmimas, savo mastu gerokai pralenkęs 1941 metų "baisųjį birželį", įvyko 1948 m. gegužės 22 d., nors nuo jo

TREMTINIO PSALMĖS

I

- O Dieve, Tu mus ištrėmei, kad mes budriau budėtume Tavyje.
- Sukūrei laužus iš rastų, kuriuos tėvai į šventovių sienas sukrovė.
- Liepsnoje mes šildėme rankas ir veidus, o aplink mus tėvų vėlės stovėjo.
- Į liepsną krito šviesios peteliškės ir tie, kurie iš skausmo pamušo.
- O svetimos vėliavos su plakatais ir pjautuvais žengė per šventąją mūsų žemę.
- Ir ašaros be prasmės tapo, tik temdė likimo kelionę.
- O tremtie, kuri tautai uždėjai erškėčių vainiką, įprasmink mūsų žygius.
- O tremtie, kuri veržiesi per kacetų, per pinkles, svetimų panieką ir kerštą, įprasmink mūsų žygius.
- O tremtie, kuri klajūnų pelenais svečias kapines papildai, įprasmink mūsų žygius.
- O tremtie, klaidoje gimusi, įprasmink mūsų žygius.

ne labai atsiliko 1949 m. kovo 24-27 d. ir tais pačiais metais gegužės 27-28 d. 1946 metais trėmimai buvo taip pat stambūs". (Partizanų kovos Lietuvoje, "Į laisvę" fondo leidinys, 1987 m.)

Šis visasąjunginės komunistų partijos bruožas, žudyti mažesnes tautas, eina per visą Sąjungos istoriją ir šaukia si pasaulio dėmesio, pasmerkimo.

Okupuotos Lietuvos prgrindžio "Aušros" Nr. 56(96) 1986 metais trėmimų klausimu rašė: "Beveik iš kiekvienos šeimos arba artimiausių giminių kas nors buvo pokario metais represuotas, išvežtas į Sibirą, iš kur grįžo arba negrįžo. Kukliausiais apskaičiavimais "Stalino klaidų (tada, jų drymo metu, vadintų "genialiausia liaudine politika") dėka buvo ištremta apie 600,000 mūsų tautiečių. Vorkutos srityje, Lietuviškosios tarybinės enciklopedijos duomenimis, iki šiol tebegyvena 6,498 lietuviai tremtiniai".

Ruošiant šį leidinį, kiek tik sąlygos leido, stengtasi galimai pilniau surinkti duomenis apie komunistų kankinius tautininkus Sibire ir tėvynėje. Nuoširdi padėka visiems, kurie talkino atsiųsdami jų turimas žinias ir nuotraukas.

Šis komunistų nužudytų ir kankintų lietuvių tautininkų vardynas tebūnie kaltinimas komunistų partijai, o mūsų atveju - pagarbos vainikas visiems kankiniams, kurių vardai žimomi, ir šimtams tūkstančių kitų, kurių nė vardai nežinomi ir neatsekami. Apie juos galime kartoti žodžius, kuriuos pasakė Pskovo kalėjime kalinti lietuviai - A. Iešmantas, P. Pečeliūnas ir V. Skuodis: "Mus griežtai nubaudė už tai, kad mylėjome savo tėvynę Lietuvą, už tai, kad troškome savo tautai laisvės, už tai, kad nesutikome tapti lietuvių tautos išgamos arba jos priešų vergai".

Leonardas Kerulis, Juozas Prunskis, Mečys Valiukėnas

IŠ VARDYNO:

* Blynas Vytautas, s. Domininko, g.1911 m. Baigė "Aušros" berniukų gimnaziją Kaune. Atsargos karininkas. Vienoje, Austrijoje baigė Aukštąją prekybos mokyklą. Priklausė Neo-Lithuania korporacijai. Tarnavo Žemės banke Kaune. Antinacinės rezistencijos metais Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjungos leistųjų "Apžvalgų" pastovus autorius. Rašė pogrindžio "Naujo Žygio Apžvalgoje". 1946 m. sovietų suimtas, kalintas Vilniaus Lukiškių kalėjime ir naktį, prieš jo teismo dieną, kalėjime nužudytas. Teisme tuomet buvo pranešta, kad "kaltinamasis Vytautas Blynas, Domininko sūnus, į teismą negalėjo atvykti, nes staiga mirė..." Buvo 35 m. amžiaus.

* Bieliauskas Antanas, s.Juozo, g.1913 m., valsčiaus savivald. raštininkas Miroslave, Alytaus aps., vietinio jaunlietuvijų skyriaus pirmininkas. Su žmona Adele, g. 1918 m. ir sūneliu Antanu, 7 mėn., 1941 m. birželio 14 d. komunistų išvežti į Sibirą.

* Chmieliauskas Juozas, g. apie 1912 m., ats. leitenantas, mokytojas, šaulių būrio vadas, tautininkas, Zarasai. 1941 m. komunistų kalintas Zarasų kalėjime. 1941 m.birželio 24 d. išėjo į laisvę, bet grįžusių enkavedistų sekančią dieną suimtas ir NKVD būstinės kieme šūviu į pakaušį nušautas.

* Cicėnas Kazys, g. apie 1897 m., savanoris-kūrėjas, ūkininkas, Imbrado valsčiaus viršaitis, veiklus tautininkas. 1943 m. rudenį, važiuojant į Imbradą, sovietų desantininkų nužudytas.

* Cinauskas Valdemaras, s. Henriko, 38 m., ūkininkas, Armonių k.Rokiškio apsk., Armonių skyriaus jaunlietuvius. Su žmona Mile, 31 m., siuvėja, sūnumis - Rimgaudu, 3 m.,Valdemaru, 5 m., Vytautu, 1 m.,dukterimis: Adele, 7 m. ir Galia, 7 m. komunistų 1941 m. birželio 14 d. išvežti į Sibirą.

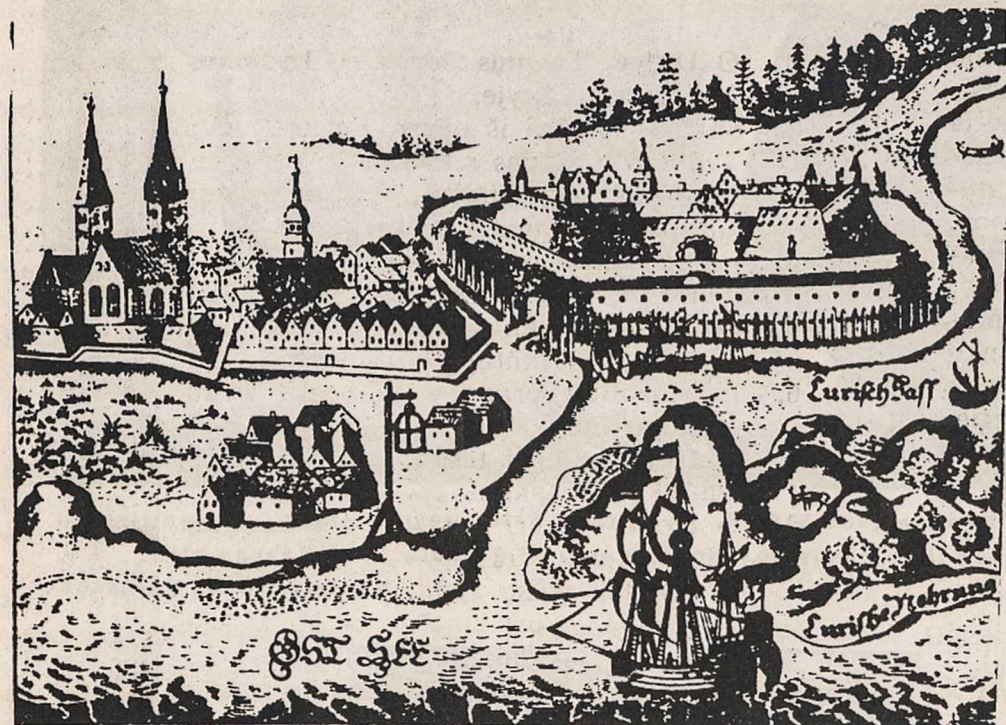
* Čaplikas Julius, g. 1888 m. gegužės 20/birželio 1 d. Ryliškių k.,Merkinės vls., Alytaus aps., brigados generolas. 1915 m. įstojo į Vilniaus karo mokyklą. 1918 m. lapkričio 8 d. stojo savanoriu į Lietuvos kariuomenę. Dalyvavo laisvės kovose, buvo bataliono ir kai kurių pulkų vadas, kovose su lenkais pateko į nelaisvę iš kurios pabėgo. 1923 m. pasitraukė iš kariuomenės, mokytojavo, nuo 1925 m.tarnavo vidaus reikalų ministerijoje. 1928 m.grįžo į kariuomenę ir buvo paskirtas D.L.K.Algirdo 2 pėst.pulko vadu, o nuo 1934 m.liepos 12 d. ir Kauno įgulos viršininku. Priklausė tautininkų sąjungai. Lietuvos vyriausybės XVII ministrų kabinete 1935.IX.6-1938.III.24 vidaus reikalų ministeris. 1936-1940 m. iki sovietinės okupacijos, nepriklausomos Lietuvos paskutiniojo seimo atstovas ir seimo biudžeto komisijos pirmininkas. Sovietų Sąjungai Lietuvą okupavus, 1940 m.liepos mėn. komunistų areštuotas, kalintas Kauno sunkiųjų darbų kalėjime, 1940 m.liepos 23 d. išvežtas į Maskvos kalėjimus, ten kalintas ir nužudytas 1941 m.liepos 30 d.

NEPRIKLAUSOMA LIETUVA

IŠ PADANGĖS MIELOS

(IŠ SPAUDOS OKUPUOTOJE LIETUVOJE IR IŠVILIOJE)

Klaipėdos pilis 1684 m.

KAS ATŠITIKO SU KLAIPĖDOS PILIM?

Klaipėdos pilies ir jos teritorijos padėtis yra apgailėtina. Pilis buvo pastatyta 1252 m. Dabar ji ir jos teritorija priklauso Bandomajai Laivų Remonto Įmonei, kuri čia neteisėtai, be jokio atsižvelgimo įkūrė lentpjūvę ir sandėlius, o istorinius 17-18 a. požeminius apsigynimo įrengimus naudoja civilinei gynybai didesnė gamyklą. Tai būtų naujas, stambus pramonės objektas senamiesčio šerdyje.

Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio rėmimo grupė savo laikraštyje rašo, kad ji reikalauja Bandomąją Laivų Remonto Įmonę iškeldinti iš Klaipėdos tvirtovės teritorijos. Jau 20 metų to reikalauja ir Klaipėdos visuomenė - pilį priklauso atiduoti miestui. Pavyko per tą laiką išsikviesti tik penktadalį pilies teritorijos. Joje dabar yra pradėti Didžiojo Bokšto ir princo Feidryko bastiono restauravimo darbai. Kitai pilies daliai grėsia išnykimas, nes apstatyta naujais pastatais, o gynybinio kanalo liekanos yra užpildytos.

• BIRŠTONE atidarytas memorialas, skirtas stalinizmo aukoms.

Tai yra vienuolikos ažuolinių stogastulpių ansamblis, sukurtas liaudies meistrų, pastatytas ant Nemuno kranto.

Šio memorialo iniciatoriais yra Birštono turistinė bazė ir respublikinė Liaudies Meno Draugija.

• "Komjaunimo Tiesoje" rašoma, kad Lietuvos Komunistų Jaunimo Sąjungos Centro Komiteto posėdyje tarpe kitų dalykų buvo nutarta paremti respublikos ekologijos klubus ir anuliuoti nutarimus dėl Ignalinos AE, Kaišiadorių HAE, Jonavos azotinių trąšų gamyklos, Kėdainių chemijos kombinato statybų paskelbimo "sparčiosiomis respublikos komjaunimo statybosmis". Taigi, "spartumas"

buvo ne vietoje, ne laiku ir ne komjaunimo kompetencijos ribose. Tačiau Lietuvos specialistų nebuvo klausoma, mat "ne iš viršaus" nurodymai...

• Į IGARKĄ iš Vilniaus spalio mėn. pradžioje buvo nuvykusi Lietuvos Komjaunimo CK organizuota ekspedicija. Prie jos prisidėjo ir Lietuvos Kultūros Fondo Persitvarkymo Sąjūdžio, Komjaunio atstovai, foto ir kino žurnalistai.

Igarka - lietuvių kančių vietovė, apie kurią rašė savo knygoje tremtinė Elena Juciūtė, laimingų būdu suspėjusi ją parašyti čia, išeivijoje.

Rašoma, kad ten palaidoti lietuviai ir kitų tautų žmonės, kad nuvykus ekspedicijai, bus uždegτος žvakės, atvežtos iš Lietuvos, aukų prisiminimui.

Geriausiais galėtų prisiminti, jeigu E.Juciūtės knyga atsisųsintų iš mūsų leidyklos išeivijoje. Bet tai, tikriausiai, dar tik po ilgesnių ginčų būtų galima padaryti... O gal ir visai ne. Tačiau - tiesa visada kalba už save. Toks yra tikrasis žmoniškumas, be jo - "izmų".

• VILNIUJE vykęs tarptautinis vitrinų apipavidalinimo konkursas buvo pavadintas vardu "Gintarinis ruduo -88". Konkurse dalyvavo specialistai iš Bulgarijos, Čekoslovakijos, Lenkijos, Sovietų Sąjungos ir Vengrijos. Pirmąją vietą už vitriną "Plokštelės" apipavidalinimą laimėjo Tallino prekybos namų darbuotojai, kitas dvi prizines vietas - Vilniaus ir Kauno prekybos reklamos biurų atstovai.

• Prie Lietuvos Kultūros Fondo įsisteigę klubas PRUSA, kuris jungs žmones, kurie tyrinėja Prūsiją ir Mažąją Lietuvą nuo jų istorijos pradžios iki šių dienų, skleis žinias apie šį kraštą, rinkas, saugos ir atstatinės tai, kas yra autentiška. Prūsijoje (dabar Kaliningrado srityje), gyvena virš 40.000 lietuvių. Jie neturi nei lietuviškų mokyklų, nei savo kalba spaudos.

TAUTA YRA TADA ŽUVUSI, KAI JI, PATI SAVĖS IŠSIŽYDA. JOKIOS KITOS PAJĖGOS JOS SUŽLUGDYTI NĖGALI

Dr. Gv. Valančius

PALEISTI DEMONSTRACIJU DALYVIAI

Rugsėjo mėn. 29 d. visi Vilniuje, Gedimino aikštėje sulaikyti bado streiko dalyviai yra paleisti.

Vilniškė "Tiesa" ir kiti Lietuvos laikraščiai patvirtino, kad po rugsėjo mėn. 28-29 d.d. demonstracijų Vilniuje buvo suimti 25 žmonės. Vienam jų iškelta baudžiamoji byla.

Rugsėjo 28 dienos įvykių tyrimui, rašoma, bus sudaryta vyriausybė komisija, į kurią bus pakviesti ir keli Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio atstovai.

SALOTŲ - RUGŽIŲ

MOLIŪGŲ IR SLYVŲ PYRAGAS

4 kiaušiniai
1 puodelis aliejaus (ne alyvų)

2 puodeliai cukraus
16 unc. skardinėlė moliūgų (pumpkin)

1 puodelis slyvų sunkos
4 - " - miltų
2 šaukšteliai druskos

2 - " - kepimo sodos
1 - " - kepimo miltelių

po 1 šaukštelį gvazdikėlių, cinamono, muškato (nutmeg) ir imbiero.

2 puodeliai slyvų, supjaustytų į 4 gabalus, be kauliukų

1/2 puodelio kapotų valakiškų riešutų.

Dideliame inde suplakti kiaušinius, įplakti aliejų, cukrų, moliūgų ir slyvų sunką.

Kitame inde sumaišyti miltus, druską, kepimo sodos miltelius ir prieskonius.

Sudėti į pirmąjį indą ir gerai išmaišyti, įmaišyti lengvai apverčiant, slyvas ir riešutus.

Tešlą padalinti į dvi dalis ir sudėti į riebalais apteptus kepimo indus 12 cm.x 23 cm. Kepti 180°C kraštyje 1 valandą laiko.

Palaukti 10 minučių, kol kepiniai kiek atvės savo induose. Išimti iš indų ir visai atvėsus suvynioti į plastikinį popierių.

Jeigu norite, galite vieną kepinį apvynioti dvigubai ir sušaldyti šaldytuve.

RYŽIŲ SALOTOS

1 puodelis ryžių
8 šaukštai alyvų aliejaus

3 - " - " vyninio acto (wine vinegar)

1 skintelė kapoto česnako
1 mažas svogūnas

druska ir pipirai pagal skonį

4 uncijų skardinėlė žalių ir raudonų pipirų

2 šaukštai kapotų petražolių
2 pomidorai, supjaustyti į 8-nias dalis

1/2 puodelio žalių ar juodų

graiškių alyvų

Išvirti ryžius pagal nurodymus (netinka greito virimo ryžiai). Atvėsinti.

Sumaišyti aliejų, actą, česnaką, svogūną, druską ir maltus pipirus. Nusunkti pipirus ir smulkiai sukapti.

Visa tai sudėti į virtus ryžius. Atsargiai gerai sumaišyti.

Sudėti visą mišinį į servavimo indą, uždengti ir palaikyti šaldytuve.

Prieš patiekiant valgiui, sudėti pomidorų ir alyvų gabalus aplink mišinį.

REBARBARŲ IR BANANŲ KOMPOTAS

450 gramų šviežio rebarbaro

2/3 puodelio cukraus
1/2 puodelio apelsinų sunkos

(geriausiai šviežiai išspaustos)

450 gr. bananų.

Įkaitinti krosnį iki 160°C

Supjaustyti rebarbarus į 3 cm.ilgio lazdeles. Sudėti į kepimo indą, pridėti cukrų ir sunką. Pamaišyti.

Kepti iki suminkštės apie 35 minutes.

Išimti iš krosnies, uždengti ir palaikyti 10 min. atvėsimui.

Plonai suraikyti bananus užpilti su rebarbarų mišiniu ir palaikyti šaldytuve apie 1 valandą laiko.

Galima patiekti su ledaus arba lengvu plaktu kremu.

OBUOLIŲ - ROMO BALTŲŲ APKEPAS

100 gr. "lady fingers" sausainių arba rome išmirkytų itališkų amaretti

1/2 puodelio baltos romo

700 gr. virimui obuolių

2 šaukštai nesūdyto sviesto

1/2 šaukštelių maltų cinamonų

1/2 puodelio rudo cukraus

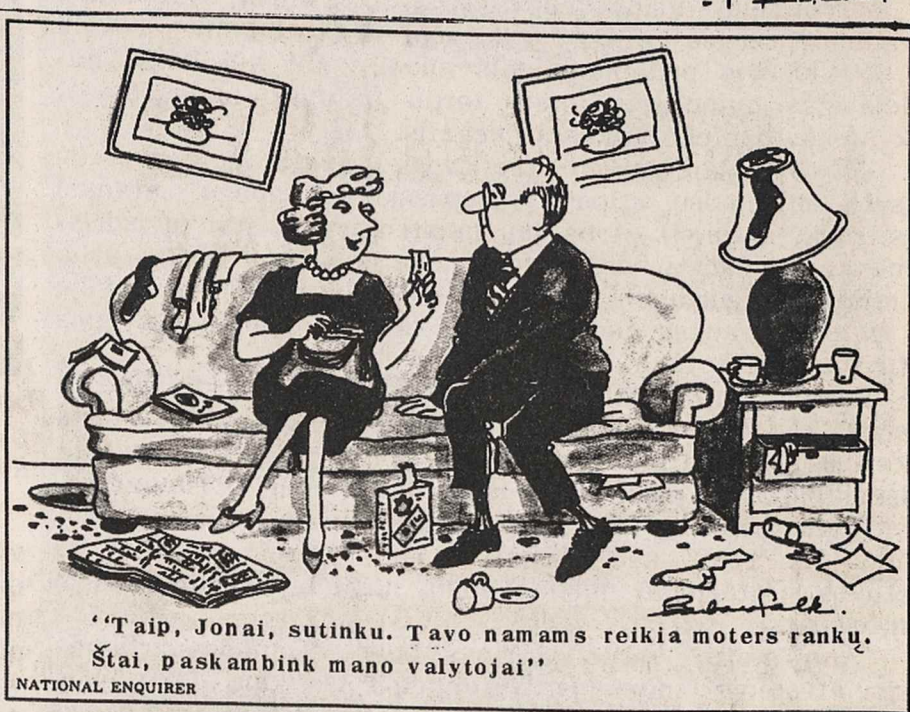
3 kiaušinių baltymai

1/4 šaukštelių druskos

1/3 puodelio smulkaus cukraus

1/3 - " - " cukraus pudros.

KREMI VEIDRODŽIAI

"Taip, Jonai, sutinku. Tavo namams reikia moters rankų. Štai, paskambink mano valytojai"

• Susijaudinusi moteris skambina į liesinimo saloną, aišku, nuodama, kad jos vyras jai padarė staigmeną - nupirko gražią dovaną, bet ji neįtelpanti į ją.

Sekretorė paskyrė jai laiką salone ir pridėjo: "Nesirūpinkit, Madame, mes jus sutvarkysime bematant ir jus puikiausiai įtilpsit į savo naują suknelę!"

- Suknelę? - pravirkto moteris, - turiu tilpti į naują "Porche" automobilį...

• Arklių lenktynių mėgėjas pasakoja savo naujausią nuotyki:

- Nuejau į lenktynes tiksliai 11-tą valandą, 11 dieną, 11-to mėnesio. Tą dieną mano sūnui suėjo 11 metų ir 11-tose lenktynėse dalyvavo 11 arklių. Tai aš visus savo pinigus uždėjau ant 11-to arklio sąrašė.

- Ir laimėjai? - paklausė bičiulis.

- Ne. Jis atbėgo vienuoliktas!..

INTERPRETACIJA

Pasibaigus patikrinimui, gydytojas pasakė pacientei: - Išdėmėkite, kad jums reikia reguliariai maudytis, būvoti šviežiame ore ir dėvėti šiltus drabužius.

Sugrįžus namo, pacientės vyras klausia, kaip sekėsi pas gydytoją.

- Jis sakė, kad aš turiu save labai prižiūrėti. Man reikia pabūti Floridoje pasimaudyti, paskui praleisti laiką kalnuose kur tyras oras ir sakė, kad tuč tuojau turiu išgyti naujus kailinius, - paaiškino žmona.

• Ar žinot, kad išleistas žodynas mėgstantiems kentėti? Visi žodžiai jame įrašyti, bet ne alfabetine tvarka.

• Moteris atsisakė pratęsti maisto gaminimo žurnalo prenumeratą. Administracijai pasiteiravus kodėl, atsakė: - Nutukau!

• 9" pajaus kepimo indo dugną sudėti "lady fingers" ir užpilti ant jų romo. Nulupti obuolius, išimti sėklas ir plonai suraikyti. Sudėti į indą kartu su sviestu, cinamonu, rudu cukrum ir 2-3 šaukštais vandens. Lengvai kaitinti neuždengus apie 10-15 min., kol obuoliai suminkštėja. Atvėsinti ir obuolius apkloti paruoštus "lady fingers".

Suplakti baltymus su druska, kol pasidaro standūs. Pridėti baltą cukrų ir plakti apie 2 minutes, po to įmaišyti cukraus pudrą ir tuojau pat užpilti ant obuolių, padarant po kupetėlę ant jų.

Kepti 10-15 min. iš anksto įkaitintoje krosnyje 180°C kraštyje, kol baltymai įgauna gelsvą atspalvį. Galima patiekti karštą arba šaltą su kremu. (6 porcijos).

LIETUVA LAUKIA LAISVĖS. REMK IR AUKOK TAUTOS FONDUI!

JŲŲ AUKA TAUTOS FONDUI GARSINA LIETUVOS LAISVĖS BYLĄ LAISVAJAME PASAULYJE. ŠEŠIOMIS KALBOMIS ELTOS IR RADIO ŽINIOS NESULAIKOMAI SKLEIDŽIA INFORMACIJAS ĮVAIRIUOSE KRAŠTUOSE APIE LIETUVOS LAISVĖS KOVĄ IR JĄ SKATINA.

REMKIME TAUTOS FONDĄ

aukoms, darbai, palikimais. Kiekvienas paaukotas centas artina Lietuvai laisvės aušrą.

Aukas arba polikimus siųskime Tautos Fondui: TAUTOS FONDO ATSTOVYBĖ KANADOJE, 18 Norwich Rd., Stoney Creek, Ont. L8E 1Z6

TAUTOS FONDO APYLINKIŲ ATSTOVYBĖS: Montrealo -1500 De Sève Str., H4E 2A7 Toronto - 53 Armadale Ave., M6S 3W9 Delhi-Tillsonburg - 39 Parkwood Drive, N46 2B7

TAUTOS FONDO APYLINKIŲ ĮGALIOJIMAI: Calgary - 823-21 Ave., S.E.Calgary, Alta,U2G 1M9 St.Catharines -12 Baker Drive, L2N 2V8 Edmonton - 16532-103 Str., T5X 2H4

Kitchener - 66 Aberdeen Rd., N2M 2Y6 London - 54 Hydro Str., N6Z 2H4 Oakville - 421 St.Augustine Drive, L6K 3G1

Thunder Bay - 75. 510 W. Victoria Ave.,P7G 1H1 Roadney - R.R.3 West Lorne, N0L 2P0 Sault SteMarie - 106 Woodward Ave., P6A 3T7

Vancouver - 367 West, 7th Ave., V5Y 1M2 Wasaga-Steiner - 449 Box 6RR4, L0L 2P0 Welland - 174 Cambrose Ave.,L3B 1K5 Windsor - 3025 Longfellow Ave., N9E 2L4 Winnipeg - 58 Summerfields Way, R2G 2B3.

A.A. CENTRINĖS: Montreal: 376-9230 Ottawa: 523-9977 Toronto: 489-3693 Hamilton: 522-8392 London: 438-1122 Windsor: 252-3842 Calgary: 287-2712 Winnipeg: 233-3501 Sudbury: 674-6217

JEIGU GERI IR GALI GERTI - TAVO REIKALAS. JEIGU NORI NUSTOTI - MŪSŲ!

Ateik į lietuvių A.A.(Alcoholic Anonymous) grupės susirinkimą. Susirenkame kiekvieną trečiadienį, 7722 George St. La Salle, Que. 8 val. vakare.

ARBA SKAMBINK MUMS:

Juozui S.: 631-6834 (namų); Henrikui N.: 366-7770 Dainiui L.: 768-9606; Jonui R.: 337-8637

1989 metų EKSKURSIJOS Į LIETUVĄ IŠ Montrealio,

Nuo GEGUŽĖS 12 d. iki GEGUŽĖS 26 d. - \$1999. Nuo LIEPOS 1 d. iki LIEPOS 14 d. - \$ 2199.

Dėl smulkesnių informacijų kreiptis nuo Gruodžio 1 d. į: L. Stankevičių, 1053 Cr. Albanel, Duvernay, Laval, Qué. Canada. H7G 4K7. Tel.: (514)-669-8834.

CFMB LIETUVIŠKA RADIO PROGRAMA

RADIO 1410 MONTREAL

KIEKVIENĄ ANTRADIENĮ NUO 11:30- 12 val. nakties Programos vedėjas: LIUDAS STANKEVIČIUS

1053 Albanel Cr. Duvernay, Laval, P.Q. H7G 4K7 Tel.: 669-8834

SVARBI ŠIMTMEČIO SUKAKTIS

nų apšnaudina, idant lengviaus įveikti auką; tai kaip geradėjas ištisia ranką su dovanomis, gražiomis paviršiumi, o viduryje prilaikančiomis nuodus; tai vėl kaip nekaltiausias avinėlis šokinėja tarpu lietuvių, nuduodamas, būk nieko, o nieko pakenkti negalįs.

Mes gi daleidžiame tai dvasiai suktis apie mus ir taisyti ant mūsų kilpas - nepasakome: apage satanas! (atsitrauk, šėtone!). Arba jau neįstengiamo, arba neišdrįstame tai padaryti, arba visai neužtėmydami nieko, arba ir mislydami širdyje: tegul sau maskoliavimo dvasia suka si ir renka aukas dėl ateities, kad tik mums patiems būtų šiandien sotu ir šilta!"

Bemaž šimtas metų praėjo nuo šių Kudirkos žodžių "Varpe", o jie ir dabar tebėra gyvi, maskoliavimo dvasią pakeitus į dabartinio Lietuvos okupanto prievartą atneštą bolševizmą. Anksčiau buvo carizmas, dabar bolševizmas - du kitokie žodžiai, bet ta pati imperializmo dvasia, skirtumas tik toks, kad dvigalvis carų erelis pasiėmė iš Lietuvos šimteriopai mažiau aukų, negu bolševikų kūjis ir pjautuvus.

Ano meto "Varpo" turinys buvo daugiau skiriamas apsišvietusiems žmonėms, inteligentams, kaip tada juos vadindavo, gi kaimo žmonėms tie patys varpininkai pradėjo leisti metais vėliau "Ūkininką", vėliau pavadindami "Lietuvos Ūkininku".

Daug kartų Kudirka kreipėsi į inteligentus, ragindamas juos būti drąsiais, būti pavyzdžiu savo engiamai tautai. Štai kad ir šis satyriško pobūdžio priminimas:

"Aure, sutinka mane Motiejus Padauža ir klausia:

- Ar žinai, Tamista, kaip dabar gali pažinti inteligentą Maskolijoje?

- O kaip?

- Iš drebėjimo kinkų. Mat, kaip pernai vasarą pradėjo drebėti inteligentų kinkos, tai nepasiliove drebėjusios iki šiol ir perėjo jau į chronišką drebėjimą. Net gaila žiūrėti, nes jau ir policiją iš jų juokiasi. Na, su drebėjimu kinkų tiek to - pasityčios merginos ir tiek, bet chroniška baimė paverčia žmones į avis. O šiandien lietuviams visai nepritinka ir neparanku būti avimis, šiandien jie privalo būti drąsiais ir turėti labai aiškias galvas. Dabar Maskolijoje plačiai pajudintas lietuviškas klausimas. Gali užklausti lietuvių: ko jūs norite? O tuo tarpu lietuviai, vieton atsakymo, galės parodyti tik drebėjimą kinkų. Bijau, kas su lietuvišiais šiandien neatsitiktų taip, kaip anuomet, kad Napoleonas, pasiėmęs lietuvių delegaciją, užklauso: ko jūs norite? Vieton atsakymo, lietuviai tik lankstė galvas iki žemės ir siekė bučiuoti ranką, nepratarę nė žodžio. Tada Napoleonas pasakė: "toms avims reikia gero piemens".

Kalbant apie dabartinį laikotarpį ir pavergtą Lietuvą jame, tai žinoma, negalima norėti, kad visi būtų herojai. Nebuvo tokių, kaip matome, ir Kudirkos Lietuvoje. Didysis varpininkas kreipėsi į inteligentus, juos drąsindamas vadovauti ir būti pavyzdžiu liaudžiai. Tie, kurie buvo drąsūs ir vedė tautą, jie kūrė mūsų tautos istoriją.

Tačiau sunkiau pateisinti kinkų drebėjimą čia, laisvajame pasaulyje. O ir tokių mūsų tarpe esama. Taip, pavyzdžiui, kai "laisvės Lietuvai" saukdamas protesto prieš vergiją vardan Kaune susidegino jaunuolis Romas Kalanta, tai kai kurie mūsų publicistai ragino tik "tylėti, gundžiai tylėti". O ir dabar, kai šimtai tūkstančių ten demonstruoja ir prieš minią nebijo atvirai pasisakyti, kai kurie kultūros darbuotojai, netgi kompartijos žmonės, tai čia kai kurie, užuot padėję kuo plačiau paskleisti pavergtųjų laisvės saukimą, su baime svarsto galimas pasekmes ir, patys būdami persisotinę laisve, filosofuoja apie atsargumą žaisti su ugnimi.

Maždaug tuo pačiu metu, kai Maironis kūrė pranašingą poeziją "Jau slavai sukilo nuo Juodmario krasto, (Pavasaris eina Karpatų kalnais), Vincas Kudirka 1896 m. "Varpe" rašė:

"Kiek kartų išgirstu apie naujus kratymus ir užsipuolimus policijos ant lietuvių, persiskaitau iš naujo straipsnius "Varpe" apie atgijimą čekų ir prisipažįstu, kad kiek

"NEPRIKLAUSOMOS LIETUVOS" savaitraščio Spaudos Vakaras Toronte 1988.X.22 d. Iš kairės: Prie Spaudos stalo E. Stepaitytė ir L. Pocienė, ilgametės parengimų talkininkės; Br. Narbutas-dosnus lietuviškos spaudos rėmėjas ir Toronto LN valdybos pirm. J.V. Šimkus, buv. Rėmėjų būrelio pirmininkas.

vieną kartą igaunu naujos rodos naują dvasią, neprileidžiančią nusiminimo ir linksmai žiūrinčią į mūsų ateitį, mūsų pačių darbais ir vargais iškovotą. Vyrai buvo tie pirmieji čekų darbininkai! Ogi mes ar negalime būti tokiais vyrais? Argi baudžiava, ant mūsų tėvų sprando, būtų pasiekusi ir mūsų tėvų dvasias ir būtų palikusi jose niekingos vergystės ypatybes, kad turėtume laižyt spardančią mus koją ir savo prigimtas žmogiškas tiesas pavest "urėdininkams" ant paniekinimo? Čekai išturėjo ir jų darbas neprazuvo. Neprazus nė mūsų darbas, tik tai, pradėję, išturėkime!"

Jo balsas buvo išgirstas. Lietuviai išturėjo, ir ne tik išturėjo, bet metai po metų darėsi vis daugiau apsišvietę vis daugiau sąmoningesni ir vis daugiau artėjo prie savo išsvajoto siekimo - savos nepriklausomos valstybės. Ir, kai po dešimt metų darbo mirė pagrindinis "Varpo" ir "Ūkininko" tautinio, socialinio bei humanistinio kelio vadovas Vincas Kudirka, jo idėjos buvo plačiai pasklidusios visoje tautoje. Iš pirmųjų varpininkų sukurti tautiniai idėjinio židinio, brėstant tautoje, šalia tautinio sąmoningumo, ir idelologinėms pažiūroms, pirmiausiai išėjo kunigai, kurių daugumas vėliau susitelkė į Krikščionių demokratų partiją. Po to atsiskyrė socialdemokratai ir vėliausiai - Antano Smetonos vadovaujami viltininkai, kurie, Lietuvą atsteigus, susiorganizavo į Tautos Pažangos partiją.

Čia iki šiol buvo remtasi Vinco Kudirkos mintimis, bet greta jo buvo būrelis ir kitų vienminčių, rašančių į varpininkų laikraščius bei vienkartinius leidinius: kaip J. Gaidamavičius, P. Leonas, J. Jablonskis, dr. K. Grinius, J. Kiaučius, J. Adomaitis-Sernas, P. Matulaitis, St. Matulaitis ir kiti. Šios kalbos rėmuose būtų neįmanoma paanalizuoti atskirai jų idėines pažiūras.

Po dr. Vinco Kudirkos mirties jau buvo išryškėjęs ir jaunesnės kartos varpininkų būrys. Minties gilumų ir pasiaukojimų savo idealams iš jų išsiskyrė Povilas Višinskis. Kudirkai mirus, jis stojo redaguoti "Varpą" ir buvo jos redaktorium iki 1906 m. - ankstyvos savo mirties. Mirė, kaip ir V. Kudirka, džiova, vos 31 metus bebaigdamas.

Povilas Višinskis, atstovaudamas varpininkų kartai, pasukusiai jau radikalesne laisvės kovos linkme, ryškiai nubrėžė liniją, skiriančią aušrininkus nuo varpininkų šiais žodžiais: "Kiti vėl, pasijutę lietuviai esą, nekelia klausimų platesnių: prie ko eiti, kaip darbuotis? - tik džiaugiasi ir gėrisi lietuvių esą. Visa jiems Lietuvoje taip gražu ir malonu, tie žmonės taip geri ir malonūs, ir protingi... O tos dainos dainelės... tai tik klausykis ir klausykis, prisiklausius tik verkti ir svajoti!... Tos vėl mergelės, it lelijėlės, žydi gražumu ir dorybėmis!...

Tai mūsų romantikai ir idealistai, aušriečiai ir naujai gimstantieji ir astibundantieji inteligentai...

Mes mylim tėvynę, norim jai gero atnešti: mūsų priedermė yra pašalinti visa, kas tik jai kenkia.

Mūsų idealas: laisva, nepriklausoma Lietuva, nusikračiusi svetimų ir savų despotų, pamynusi po kojų tamsybes, išvien su kitomis laisvomis tautomis rūpinasi pagerinti savo ekonomišką būvį ir žengia pirmyn".

/ bus daugiau /

PRISIKĖLIMO
PARAPIJOS KREDITO KOOPERATYVAS

999 College St., Toronto, Ontario M6H 1A8
Telefonai: (416) 532-3400 ir 532-3414

KASOS VALANDOS: Pirmadieniais, antradieniais ir trečiadieniais - nuo 9.30 v. ryto iki 3.30 v.p.p.; ketvirtadieniais ir penktadieniais - nuo 9.30 v. ryto iki 8.00 v.v.; šeštadieniais - nuo 9.00 v. ryto iki 1.00 p.p.; sekmadieniais nuo 9.00 v. ryto iki 12.30 v.p.p. SKYRIUS ANAPILYJE: Sekmadieniais nuo 9.30 v. ryto iki 1.00 v.p.p.

MOKA UŽ:

90-179 d. term. ind.	8 1/4 %
180-364 d. term. ind.	8 1/2 %
1 metų term. indėlius	8 1/2 %
2 metų term. indėlius	8 3/4 %
3 metų term. indėlius	9 %
1 metų GIC-met. palūk.	10 1/2 %
2 metų GIC-met. palūk.	10 1/2 %
3 metų GIC-met. palūk.	10 1/2 %
1 metų GIC-mėn. palūk.	9 3/4 %
RRSP ir RRIF (pensijos) ..	8 %
RRSP-1 metų term. ind.	10 %
RRSP-2 metų term. ind.	10 %
RRSP-3 metų term. ind.	10 %
Specialią taup. s-tą	8 %
Taupomąją sąskaitą	8 %
Kasd. pal. taupymo sąsk.	6 %
Kasd. pal. čekių sąsk. iki ..	5 1/4 %

IMA UŽ:

Asmeninės paskolas nuo	11 1/2 %
Sutarties paskolas nuo	11 1/2 %
Nekiln. turto paskolas:	
Su nekeičiamu nuosimčiu	
1 metų	11 1/4 %
2 metų	11 1/2 %
3 metų	11 3/4 %
Su keičiamu nuosimčiu	
1, 2 ir 3 metų	10 1/2 %
Draudžiame asmenines ir sutarties paskolas iki \$15,000 ir narių gyvybę iki \$2,000 už sėdiapupus laikomas sėrų, čekių ir taupymo sąskaitose.	

Duodame asmenines paskolas iki \$50,000 ir morgičius iki 75% (kalnoto turto vertės. Parduodame pinigines perlaidas (money orders) ir kelionių čekius (traveler's cheques). Neimame mokesčio už išrašytus čekius bei apmokamas (valias sąskaitas).

AKTYVAI virš 38 milijonų dolerių

Mūsų tikslas - ne pelnas, bet sąžiningas patarnavimas

Po "NEPRIKLAUSOMOS LIETUVOS" Spaudos Baliaus Toronte 1988. X.22 d. atliktos programos: sol. V. Verikaitis, "NL" atstovas L. Norvaiša-Girinis, muz. pianistė Leokadija Paulauskaitė-Ka-novičienė, jos vyras Dimitris ir dukrelė, gražiai kalbanti lietuviškai.

Lietuvių Namų Žinios

● Sekmadienio popietėje dalyvavo 250 žmonių. Svečių knygoje pasirašė 1 iš Vilniaus, 2 iš Utenos. Taip pat, LN valdybos pakviesti į sekmadienio popietę, atvyko ir pasirašė Toronto miesto Tarybos nariai: Bill Boytchuk su ponia ir Chris Korwin-Kuczynski. Su jais supažindino LN valdybos p-kas J.V.Šimkus, padėjo už jų pagalbą Lietuvių Namams ir ypatingai už Lietuvių Slaugos Namų statybos projektui pritarimą miesto valdybos posėdžiuose.

● Bilietai į LN tradicinį koncertą-balių, lapkričio mėn.5 d., gaunami LN raštinėje; užsakyti telefonu: 532-3311. Taip pat galima rezervuoti stalus, sumokant iš anksto. Bilietai- \$6,- asmeniui.

● LIETUVIŲ SLAUGOS NAMAMS aukojo: \$200,- A.Diržys; \$100,- Liudas Monstvilas; \$50,- Balaš ir Stasė Matulevičiai, a.a.

J.Šablinsko atminimui; \$49,- Sveikatos Ministerijos tarnautojai, s.s.Viktora Jonaičio atminimui.

Viso LSN statybos fonde yra \$88,083.40. Aukos priimamos PARAMOJE sąsk. nr. 8711, TALKOJE sąsk.nr. 4259 ir PRISIKĖLIMO PARAPIJOS KOOPERATYVE sąsk. nr. 155332.17.

TORONTO ŠEŠTADIENINĖJE MAIRONIO MOKYKLOJE

Naujuosius mokslo metus pradėjo 208 moksleiviai š.m. rugsėjo mėn. 24 dieną. Malonu pastebėti, kad vaikai yra daugiausiai tų tėvų, kurie patys yra baigę MAIRONIO mokyklą.

Pirmosios šios mokyklos lietuvių kalbos pamokos buvo pradėtos prieš 40 metų Šv. Jono Parapijos patalpose. Minint tokią sukaktį, bus išleista MAIRONIO mokyklos vaikų choro įdainuota plokštelė.

Jau dabar ruošiamasi visada sėkmingai ir praeityje suorganizuotiems renginiams. Kalėdų Eglutei ir Vasario 16 minėjimui.

PATARNAVIMAS - GREITAS IR TIKSLUS I

533-1121 (416) 822-8480

* GAISRO * AUTOMOBILIŲ * ATSAKOMYBĖS *
* GYVYBĖS * KOMERCINĖ *

DRAUDA-INSURANCE

WALTER DAUGINIS, Insurance Broker Ltd.
1613 Bloor St. West, Toronto, Ont. M6P 1A6

JEIGU GERI IR GALI GERTI - TAVO REIKALAS JEIGU NORI NUSTOTI - MŪSŲ!

ATEIK Į LIETUVIŲ A.A. (Alcoholics Anonymous) GRUPES SUSIRINKIMĄ. SUSIRENKAME KIEKVIEŠĄ PENKTADIENĮ IŠCANYTOJO PARAPIJOS SALIJE. (Škersai, gatvės nuo pensininkų ūmų; 1610 Bloor St. West, kampas Indian Rd.) 7:30 val. v.

SKAMBINKITE Tel.: 487-5591

YPATINGAS SKAITYTOJAS
Hamiltonietis Juozas ČYPAS, ilgametis savaitraščio "Nepriklausoma Lietuva" skaitytojas, šių metų pradžioje jau sulaukė 90 metų amžiaus.

I Kanadą Juozas Čypas atvyko 1925 m. Kilęs nuo Rokiškio apskrities, Juodupės valsčiaus. Jis - tikras Lietuvos aukštaitis.

Kanadoje pradėjo dirbti Timmins'o aukso kasykloje. 1932 m. susipažino su Petronėle M e š k y t e ir kiek padraugavę, sukūrė šeimos židinį. Jiems gimė sūnus Petras.

Aukso kasykloje išdirbęs 10 metų, pasitraukė ir atvyko į Paris miestelį, kuris randasi apie 1 val. kelionės automobiliu. Čia nusipirko žemės ūkio plotą apie 20 hektarų dydžio.

Susitvarkęs ūkį pagal savo skonį, vėl pradėjo dirbti Paris miestelyje mašinų skyriuje. Po 5 metų darbo įmonėje, iš jos pasitraukė ir rūpinosi tik savo ūkio reikalais.

Paaugęs sūnus Petras pradžios mokyklą ir gimnaziją baigė Paris miestelyje. Kiek žinau, jokios lietuviškos mokyklos lankyti neturėjo progos, tačiau puikiai kalba lietuviškai. Teko jį susitikti ir su juo kalbėjaisi būdamas jų namuose.

Baigęs Brandford'o Universitetą, gavo inžinieriaus diplomą ir netrukus gerą tarnybą plieno įmonėje, S.St.Mary miestelyje. Ten sukūrė ir šeimą, netrukus nusipirko žemės ūkio plotą. Žodžiu, pradėjo eiti savo tėvo pavyzdžiu: prižiūri savo ūkį ir kartu tarnauja.

Juozas Čypas, būdamas kiek jaunesnis, kartais ten nuvažiuodavo padėti sūnui tvarkytis. Sūnaus šeima turi 2 vaikus.

Juozas Čypas, gyvendamas Lietuvoje, tarnavo jos kariuomenėje, 3-me Artillerijos pulke nuo 1919-1922 m. spalio mėn. 14 d. Esant kariuomenėje, jam teko dalyvauti ir kautynėse su rusų bolševikais, o 1920 m. su lenkais. Kariuomenėje būdamas visada stengėsi būti blaiviu, drausmingu ir bendrai padoriu kariu.

Hamiltonė jis su žmona gyvena apie 20 metų savo namuose. Nuosavos mašinos jau nebeturi, tačiau kasdieną naudoja autobusą arba nuosavą dviratį. Dažnai vaikšto ir pėsčiomis, nors jau pradėjo gyventi 91-muosius metus. Bendrai paėmus, dar kolkas džiaugiasi savo sveikata.

Sveikų metų miellam tautiečiui linkime ir ateityje! Z.Pulianauskas

st.catharines

• KLB St. CATHARINES Apylinkės valdyba praneša, kad š.m.LAPKRIČIO mėn. 27 d., sekmadienį, tuojau po 10 val.pamaldų, Tėvų Pranciškonų patalpose, 75 Rolls Ave., St.Catharines, šaukiamas Bendruomenės Apylinkės VIUOTINAS SUSIRINKIMAS.

Susirinkime bus svarstoma Bendruomenės reikalai ir renkama nauja valdyba.

B-nės Valdyba VISUS prašo skaitlingai dalyvauti šiame svarbiame susirinkime. Visų mūsų pareiga yra surasti sutinkančius kandidatus sudaryti naują APYLINKĖS VALDYBĄ 1989-tų metų kadencijai.

KLB Apylinkės Valdyba

*****
ŠALFAS-gos METINIO VISUOTINIO SUVAŽIAVIMO įvyksiančio CLEVELAND'e lapkričio 12 d., 11 val.r. LIETUVIŲ NAMUOSE

DARBOTVARKĖ

1. Suvažiavimo atidarymas.
2. Prezidiumo sudarymas.
3. Mandatų ir rezoliucijų komisijų sudarymas.
4. Sveikinimai žodžiu ir raštu.
5. Praėjusio suvažiavimo protokolo skaitymas ir priėmimas.
6. Pranešimai žodžiu ir raštu:
  - a/ Centro valdybos pirmininko
  - b/ Centro valdybos generalinio sekretoriaus
  - c/ Centro valdybos išdininko
  - d/ Sporto apygardų vadovų: Kanados, Rytų ir Vidurinių Vakarų
  - e/ Sporto šakų vadovų/komiteto (pageidautina tik raštu): krepšinio, tinklinio, lengvosios atletikos, plaukymo, lauko teniso, stalo teniso, šaudymo, golfo, šachmatų, slidinėjimo, ledo ritulio, biathlono, kėglavimo, raketbolo, futbolo (soccer), softbolo/beisbolo.
7. Ryšiai su Lietuvių Bendruomene. LB-nės atstovų pranešimai.
8. Garbės Teismo pranešimas.
9. Revizijos Komisijos pranešimas.
10. Diskusijos dėl visų pranešimų.
11. Lietuvių Sporto Fondas.
12. III-sios Pasaulio Lietuvių Sporto Žaidynės. Išvykos Komiteto pranešimas.
13. 1989 m. ŠALFAS-gos varžybinis kalendorius.
14. ŠALFAS-gos santykiavimas su Lietuvos sportininkais šių dienų įvykių šviesoje.
15. Einamieji reikalai, sumanymai, klausimai, etc.:
  - a/ Narių rėmėjų, globėjų, mecenatų telkimas
  - b/ Krepšinio komandos "Vėjo" situacija
  - c/ Pabaltiečių Sporto Federacijos reikalai
  - d/ Santykiai su JAV ir Kanados sportinėmis organizacijomis (AAU, TAC, etc.)
  - e/ Sportinės spaudos reikalai
  - f/ ŠALFAS-gos organizaciniai ir administraciniai reikalai.
  - g/ Kiti einamieji reikalai.
16. Rezoliucijos ir suvažiavimo uždarymas.

ŠALFAS Centro Valdyba

*****

REMKIME LIETUVOS PERSITVARKYMO SAJŪDĮ

Lietuvių viltys, sunkiais tylos ir skausmo laikaisbaimės ir nepasitikėjimo tramdytos, pagaliau išsiliejo kaip nesuvaldomai veržlus apsidvalymo nuo slogios praities ir tikėjimo Lietuvos ateitimi srautas, pasivadinęs LIETUVOS PERSITVARKYMO SAJŪDŽIU. Išsaugoti ateinančioms kartoms Lietuvą, jos istoriją, kultūrą, kalbą bei gamtą - yra KIEKVIENO LIETUVIO PAREIGA!

Kiekvienas iš Jūsų galite palaikyti lietuvių viltis, paremdami

PERSITVARKYMO SAJŪDĮ

Nuo š. m. lapkričio 1 dienos visiems išeivijos lietuviams nuo mokesčio, kurį Jūs paprastai mokate už bet kokio pobūdžio kelionę AUDRA TRAVEL kelionių biure 2,5% bus skiriama

LIETUVOS PERSITVARKYMO SAJŪDŽIUI REMTI

1989 m. pabaigoje, ataskaitiniame keliautojų susitikime, pinigai, kartu su rėmėjų srašu bus įteikti LIETUVOS PERSITVARKYMO SAJŪDŽIO ATSTOVAMS.

Tad, LIETUVIAI, užsakydami keliones lietuviškame AUDRA TRAVEL kelionių biure, remsite

LIETUVOS PERSITVARKYMO SAJŪDĮ

Skambinkite: tel. (416) 769-2500, TELEX: 06-967812 FAX: (416) 763-6279

Rašykite: 2100 Bloor St.W., Toronto, Ontario M6S 1M7

Darbo valandos: nuo pirmadienio iki trečiadienio 9.30 - 19.00 ketvirtadienį, penktadienį 9.30 - 21.00, šeštadienį 11.00 - 17.00

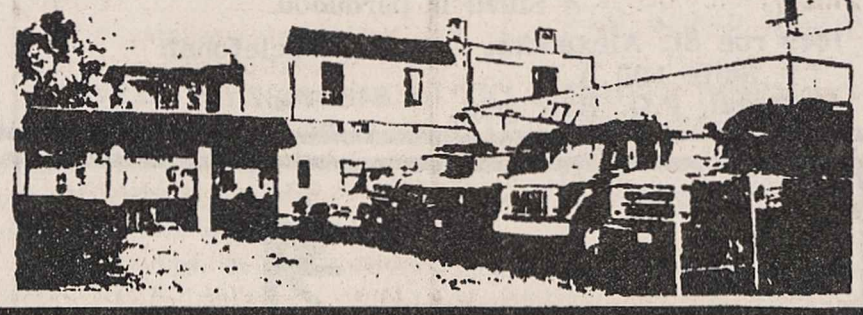
Registracijos numeriai: 2559030 ir 2475066

GUY RICHARD

ROOFER - COUVREUR

7725 George LaSalle

Geriausios patarėjys ir darbo atlikėjas stogodengys GUY RICHARD, kuris jau seniai lietuviams patarnauja. Darbo atlieka sąžiningai ir prieinamomis kainomis. Stogo dengimui ar taisymui skambinkite: 364-1470

V. Bačėnas

KENNEDY TRAVEL BUREAU LTD.

296 Queen St. W., Toronto, Ont. M5V 2A1
Kreiptis: V. BAČENAS, Tel.: (416)-593-0600.
iki 11 val. r. ir po 6 val.p.p. Tel: (416)-245-

V. Bačėnas

KENNEDY TRAVEL BUREAU LTD.

296 Queen St. W., Toronto, Ont. M5V 2A1
Kreiptis: V. BAČENAS, Tel.: (416)-593-0600.
iki 11 val. r. ir po 6 val.p.p. Tel: (416)-245-

V. VOKIETIJA

VASARIO 16-TOSIOS GIMNAZIJOSJE

Po vasaros atostogų Skautų-čių AUŠROS tuntas, Vasario 16 Gimnazijoje minint Tautos Šventę, dalyvavo vėliavos pakėlime uniformuoti ir su savo vėliava, o vėliau iškilmingose mišiose ir specialioje programoje.

Tunto tradicinė sueiga ir oficialus veiklos sezono atidarymas vyko rugsėjo mėn. 18 d., Vasario 16 Gimnazijos salėje.

Sueigoje dalyvavo 27 skautai ir skautės bei kandidatai ir kandidatės, norintieji įsijungti į skautiškąją veiklą.

Pasnekesį pravedė tunti-ninkė ps. Jūratė Lemkienė ir jos pavaduotojas ps. Petras Veršelis. Taip pat

buvo atvykęs naujasis šios gimnazijos kapelionas Edis Putrimas, kuris Kanadoje, Toronte išėjo lietuviškosios skautybės mokyklą.

Pasidalinus išpūdžiais apie VII-tąją šiemet vykusią Tautinę Stovyklą ir priėmus sveikinimus, buvo sudaryti vienetai. Ir toliau veiks brolijos Vytauto Didžiojo Draugovė, Vokietijos Dr. Vydūno Skautų Vyčių Būrelis ir seserijos Jūratės Draugovė.

Draugininkais bus s.v.psl. Alain Gromošauskas ir v. sk.Vilija Bijūnaitė. Skautų Vyčių Būrelio vadovas yra s.v.ps.Petras Veršelis.

Šiais mokslo metais skautų Vyčių būreliui priklauso 5 įžodį davę skautai Vyčiai ir vienas kandidatas.

"TĖVIŠKĖS" MENININKŲ KONCERTAS IR NAUJOS IŠEIVIJOS PRADŽIA

Paskutiniais mėnesiais Vokietijos lietuviai turėjo, kaip niekada savo istorijoje, labai daug progų susitikti su menininkais iš Lietuvos, klausytis jų koncertų. Daugumas atlikėjų nepraleidžia progos apsilankyti Vasario 16 gimnazijoje, Vokietijos lietuvių centre.

Vokietijos lietuvių KULTŪROS draugija, kuriai vadovauja Plechavičiūtė-Veigel ir Palavinskas, surengė šių metų spalio 15-tos dienos vakarą Vasario 16 gimnazijoje berniukų bendrabučio salėje vilniškės "Tėviškės" draugijos menininkų koncertą.

Kaip jau pas lietuvių įprasta, negalima išivaizduoti koncerto be kalbų. Pirmiausia snaktelėjo Palavinskas, KULTŪROS draugijos rengėjų vardu. Paskui su lietuviška vėliavėle rankoje savo kalbą pradėjo trijų Lietuvos artistų grupės vadovas (ir šiais laikais neapsieina sovietai be tokių piliečių, R.S.), vienas iš lietuviams išeiviams skirtos propagandinio ledinio GIMTASIS KRAŠTAS redaktorių - Valatka. Kaip dabar kai kuriuose sovietų sluoksniuose madinga, papasakojo koncerto lankytojams apie kai kuriuos Maskvos inspiuotus persitvarkymus okupuotoje Lietuvoje.

Gal pačią reikalingiausią kalbą pasakė jaunas aktorius iš Lietuvos Jaunimo Teatro - Storpirstis, supažindindamas su programa ir atlikėjais: dainininke Trimakaitė ir pianiste Kiseliute.

Koncertas prasidėjo bendrai sudainuota Maironio "Lietuva brangi" (neišcenzūruota versija). Apie valandą užtrukusiame koncerte, buvo sutartinų, deklamacijų, skambinimo, daugiausia lietuvių ir užsienio klasikinio žanro kūrinių. Koncertas buvo užbaigtas, sudainavus Lietuvos Himną.

Bendrai imant, Lietuvos profesionalai artistai nenustebino koncerto lankytojų publikos. Panašaus lygio pasirodymų galime dar suorganizuoti lietuvių išeivių talentų jėgomis. Sol. Trimakaitės balsas gražus, bet ne per stipriausias, nes saliuokės gale buvo sunku ją girdėti, o vokiškai dainuotos dainos tekstą galėjai tik tiek suprasti, kad kai kas iš vokiečių kalbą buvo panašus. Sol. Kiseliūtė buvo daugiausiai nuskrūstusi, nes gimnazijos pianinas tikrai netinka tokio lygio koncertui. Aktoriaus Storpirstio deklamavimo maniera, kažkaip neįprasta mūsų ausim. Perdėtas dramatiškumas. Be to, neįprastas lietuviams balsių ir dvibalsių tarimas.

Pasirodo, neužtenka sudainuoti "Lietuva brangi" ir Lietuvos Himną, kad nudžiugintum išeiviską publiką. Ne pro šalį būtų sekantioms lietuvių artistų grupėms pasiteirauti pas koncertų rengėjus, žinovus, kas įdomu gyvenantiems toli nuo Tėvynės.

Rytų bloko didesnis sienų atidarymas, kosmetiniai persitvarkymai turi antrą medalio pusę. Vis daugiau žmonių ieško gyvenimo prasmės Vakaruose. I Vak. Vokietiją iki šių metų pabaigos atvykę 200,000 žmonių, kurie gali įrodyti vokišką kilmę. Jų tarpe yra ir lietuvių. Tas skaičius nemažes ir sekančiais metais. Be to, atvyksta sytintauciai, ieškodami Vak. Vokietijoje prieglobos. Trečdalis jų yra iš Rytų bloko, jų tarpe yra ir lietuvių, kurie turi gyventi perpildytuose, užsieniečiams skirtuose lageriuose.

Aišku, bado, šalčio jie nekenčia, bet daugumos lietuvių noras yra išvykti į Ameriką. Tai jau ne pavieniai žmonės. Ne visi dar gyvena lageriuose, kiti vis ir vis prašė turistines vizas, tikėdami taip pasiekti savo tikslą - Ameriką.

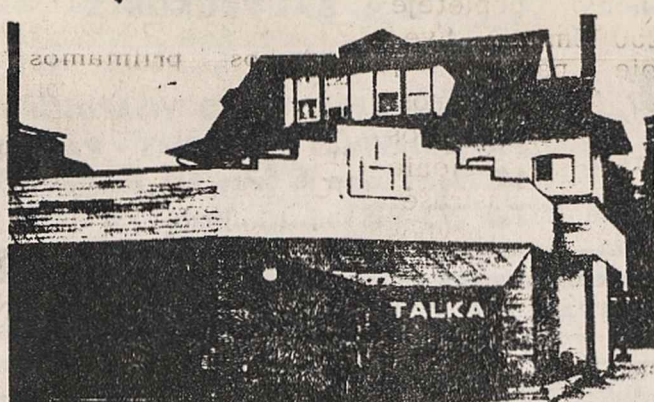
Būtų visai ne pro šalį, kad BAI.FAS ir kitos lietuvių šalpos organizacijos su ta pačia energija, kurią parodė pokario metais, susirūpintų tautiečiais. Nereikia būti pranašu, kad lietuvių skaičius, kuriems bus reikalinga lietuvių išeivių pagalba, didės.

Reikia stebėtis Vokietijos lietuvių solidarumu, pradedamos pamiršti nesantaikos, kai atsiranda rimtos problemos padėti tautiečiams naujame gyvenime. Tai išeivijos pagrindinė pareiga - dabar.

Romas Šileris

Vienintelis lietuvių bankelis Kanadoje

- įsikūręs nuosavuose namuose -

HAMILTONO LIETUVIŲ KREDITO KOOPERATYVAS "TALKA"

830 Main Street East, Hamilton, Ontario L8M 1L6
Tel. 544-7125

AKTYVAI PER 27 MILIJONUS DOLERIŲ

MOKAME UŽ:	IMAME UŽ:
Indėlius (P.C.A.)	3% asmenines paskolas .....
santaukas	5.75% nekiln. turto pask. 1 m. 10.75%
kašd.pal.taupymo s-tą ..	5.25% nekiln. turto pask. 3 m. 11.75%
90 dienų indėlius	8.25% Nemokamas čekių ir sąskaitų apmokėjimo patarnavimas.
1 m. term. indėlius	9.5 % Nemokama narių gyvybės drauda pagal santaupų dydį iki \$2.000.
1 m. term. ind.mėn.pal. .	9. % ir asmeninių paskolų drauda iki \$25.000.
3 m. term. indėlius	10. %
RRSP ir RRIF (pensijos) 7. %	
RRSP ir RRIF 1 m.	9.5 %
RRSP ind. 3 m.	10 %

DARBO VALANDOS: pirmadieniais, antradieniais ir ketvirtadieniais - nuo 10 val. r. iki 5 val. p.p.; trečiadieniais - nuo 10 val. r. iki 1 v. p.p.; penktadieniais - nuo 10 val. r. iki 7 val. v.; šeštadieniais - nuo 9 val. r. iki 12 val. r. Liepos - rugpjūčio mėn. šeštadieniais uždaryta.

VALYKLA

SPECIALYBĖS:

- BATŲ TAISYMAS
- DRABUŽIŲ PERSIUOVIMAS
- ADYMAS AUDIMU
- MARŠKINIŲ SKALBIMAS
- UŽUOLAIĐŲ VALYMAS
- SAUGOJIMAS (STORAGE);
- ZOMŠAS

495-800 AVENUE, LaSalle
365-1143

7661 A CENTRALE, LaSalle
365-7146

2955 ALLARD, Ville Emard
766-2667

LAIDOJIMO ĮSTAIGA

FUNERAL HOME

J.F. Wilson & Sons Inc.
123 Maple Blvd. 5784 Verdun Av
Chateauguy, Que. Verdun, Que..
Tel: 691-4763 Tel: 767-9956

MODERNIOS KOPLYČIOS

PARENGIMU KALENDORIUS

● Lapkričio mėn. 5 d., 7 val.v. Šv.Kazimiero Parapijos salėje- SVAJONIŲ AIDAI- KONCERTAS.
Rengia Montrealio Lietuvių Jaunimo Sąjunga.

● Lapkričio mėn. 5 d., Hélien de Champlain restorano salėje -IŠKILMINGAS VAKARAS ir VAKARIENĖ minint Kr.Donelaičio 275 m. gimimo jubiliejų.
Rengia Montrealio Lietuvių Akademiniis Sambūris

● Lapkričio mėn. 6 d., po 11 val. mišių - AV PARAPIJOS METINIAI PIETŪS.

● Lapkričio mėn. 27 d. -AV Parapijos salėje, po 11 val. mišių KARIJUMENĖS ŠVENTĖS MINĖJIMAS.

● GRUODŽIO mėn. 4 d. - Supažindinimas su dail. A. ir A. Tamošaičių knyga "Lithuanian Sashes". Rengia "Vaivorykštė".

● GRUODŽIO mėn. 11 d., - PIETŪS ir POPIETĖ SU HENRIKU NAGIU.
Rengia KKK Moterų D-jos Montrealio skyrius.

● GRUODŽIO mėn. 31 d. - Naujų Metų sutikimas. Rengia L.K.Mindaugo Šaulių Kuopa.

● ISABELĖ AMBRASIENĖ, minėdama savo vyro a.a. Čarlio Ambraso mirties metines, papildomai atsiuntė "NL" paremti \$50,- (viso \$100.).
Nuoširdžiai dėkojame. "NL"

● MARIJA PUŽAUSKIENĖ, iš Floridos, lankėsi Montrealyje, atvyko į redakciją, kur, apsimokėjusi prenumeratą, paaukojo "NL" \$50.
Nuoširdžiai dėkojame! "NL"

● M.GUOBYS su žmona išvyko žiemos atostogų į Floridą.

● Į "NL" Rėmėjų Būrelio rengtą vakarą Toronte buvo nuvykęs "NL" administratorius Augustinas MYLE su žmona.

● VAITKUČIUI JONUI padaryta operacija Victoria ligoninėje.
Linkime greitai pasveikti.

● J. JONAS MALIŠKA
Tel.: 866-8235
Dr. MICHEL HUYNH
Tel.: 866-9297
D.D.S.
DANTŲ GYDYTOJAI-CHIRURGAJ
1440 St. Catherine St. W. Suite 600
Montreal, P.Q. H3G 1S5

● J. JONAS MALIŠKA
Tel.: 866-8235
Dr. MICHEL HUYNH
Tel.: 866-9297
D.D.S.
DANTŲ GYDYTOJAI-CHIRURGAJ
1440 St. Catherine St. W. Suite 600
Montreal, P.Q. H3G 1S5

● J. JONAS MALIŠKA
Tel.: 866-8235
Dr. MICHEL HUYNH
Tel.: 866-9297
D.D.S.
DANTŲ GYDYTOJAI-CHIRURGAJ
1440 St. Catherine St. W. Suite 600
Montreal, P.Q. H3G 1S5

● M. CUSSON VAISTINĖ
7635 Cental St. Ville La Salle, P.Q. H8P 1L2
Atidaryta kasdien nuo 9 - 10 v.v.
Šeštadieniai: nuo 9 r. - 9:30 v.v.
Sėkmadieniai: nuo 10 r. - 9:30 v.v.
Tel.: 366-9745 ir 365 - 0505

● DR. A. S. POPIERAITIS
B.A. M.D. M.Sc. L.M.C.C. F.R.C.S. (c)
MEDICAL ARTS BUILDING
1538 Sherbrooke St. W. Suite 215, Montreal, Que., H3G 1L6
Tel.: 931-4024

● Notarai
J. BERNOTAS - RŪTA POCAUSKAS
Suite 1143, Sun Life Building
1155 rue METCALFE, Montreal, Que., H3B 2V6
Tel. (514) - 871-1430

LIETUVIŠKAI PAVADINTA GATVĖ

Kad ir nedidelė, bet jauki ir švari gatvė Lasalle P.Q., yra pavadinta LITHUANIA vardu.

Jonas Malaiška, 1958-59 m. buvo pirmasis iškėlęs mintį prašyti tokio gatvės pavadinimo apylinkėje, kur gyvena ir dirba daug lietuvių. Pradžią buvo tokia:

"KLB Montrealio Lietuvių Seimelio Prezidiumo pirmininko J. Malaiškos iniciatyva pradėti daryti žygiai gatvė, prie kurios yra AV bažnyčia ir apstatyta lietuvių namais, kad būtų pavadinta Lietuvos ar Lietuvos vardu. Nors Seimelio Prezidiumas pasikeitė, bet p. Malaiška buvo įgaliojamas Seimelio vardu ir toliau tęsti pastangas. Subuvimą, kuriame buvo iškeltas šis sumanymas, sukvietė AV Klebonas T. J. Borevičius. Sekmadienį AV klebonijos svetainėje įvyko subuvimas, kuriame dalyvavo per 10 lietuvių ir du žymūs svečiai: Federalinio parlamento narys p. H. Lessard ir Mokyklų direktorius p. R. Gauthier.

T. J. Borevičius pasveikinus svečius, kalbėjo apie lietuvių vertinimą prancūzų lietuviams rodant didelį draugingumą, apie lietuvių vertinimą prancūzų kalbos ir prancūzų kultūros ir bendrai apie prancūzų nuostabumą prieinančią prie tautinių mažumų ir spec. — prie lietuvių.

Dr. S. Daukša svečiams prancūzams platokiai aiškino lietuvių istorijos ir kultūros faktus ir savumus ir kalbėjo specialiai apie subuvimo tikslą.

J. Malaiška trumpu žodžiu prisidėjęs prie išryškintojo reikalo, įteikė Parlamento atstovui raštu Pro memoriją, kurioje pasakyta, be ko kita šitaip:

Montrealio lietuvių bendruomenės valdyba, maloniai atsiunčia prašo pakeisti De Seve gatvės vardą į lietuvišką „Lithuanica“. Ši savo pageidavimą motyvuojame tuo, kad De Seve gatvėje yra pastatyta lietuvių bažnyčia ir klebonija. Bažnyčios salėje ir po klebonija yra prisiglaudę daugelis lietuvių kultūrinių organizacijų: Sporto organizacija „Tauras“, Bankas „Litas“, Dramos teatras, Tautinių šokių grupė, Choro ansamblis, Montrealio LB Seimelis, Moterų Katalikių džia, Skautai ir kita. Kitoje gatvės pusėje yra Lietuvių seselių namai, kame yra vaikų darželis ir pradžios mokykla. Čia vyksta lietuvių kultūrinis ir tautinis gyvenimas. Be to, apie 50% tos gatvės gyventojų yra lietuviai — namų savininkai ir jų gyventojai.

Atsišildomas ir lietuvių kalbas ir pageidavimus, p. Lessard pareiškė vertinimą lietuvių mažumos ir pasižadėjo, kuo tik tai galės, padėti. Jis labai gražiai ir labai demokratiškai pareiškė, kad jis visada

mielai priims telefonų ir raštu kreipimąsi į jį ir visada lietuviams padės. P. Gauthier taip pat apie lietuvių atsiliepimą simpatingu žodžiu.

P. J. Malaiška pabaigai padėkojo visiems, kas kuo padėjo organizuoti šį sumanymą ir jo vykdymą — A. Norkeliūnui, dr. S. Daukšai, Klebonui J. Borevičiui ir kt."

● Dr. PHILIP STULGINSKI
D.D.S.
DANTŲ GYDYTOJAS-CHIRURGAS
8606 Centrale, kampo 45-th Ave., Suite 209, Que., H8P 1N5
Tel.: 364-4658

● Dr. Gaetan BÉRARD, D.M.B.
Dantų gydytojas - chirurgas
466 A. boul. des Laurentides
Pont Vieu, Laval, H7G 2V1
(Prie boul. Concorde)
Skambinti Tel: 662-1177

● DR. A. S. POPIERAITIS
B.A. M.D. M.Sc. L.M.C.C. F.R.C.S. (c)
MEDICAL ARTS BUILDING
1538 Sherbrooke St. W. Suite 215, Montreal, Que., H3G 1L6
Tel.: 931-4024

● Notarai
J. BERNOTAS - RŪTA POCAUSKAS
Suite 1143, Sun Life Building
1155 rue METCALFE, Montreal, Que., H3B 2V6
Tel. (514) - 871-1430

JONAS MALAIŠKA mėgsta pereiti per LITHUANIA gatvę.

mielai priims telefonų ir raštu kreipimąsi į jį ir visada lietuviams padės. P. Gauthier taip pat apie lietuvių atsiliepimą simpatingu žodžiu.

P. J. Malaiška pabaigai padėkojo visiems, kas kuo padėjo organizuoti šį sumanymą ir jo vykdymą — A. Norkeliūnui, dr. S. Daukšai, Klebonui J. Borevičiui ir kt."

Kaip paaiškėjo, tokios svarbios gatvės lietuviams neperleido, nes de Seve buvo šiai apylinkėi anksčiau labai nusipelnęs asmuo ir jo vardo gatvės nesutiko pakeisti.

1964m. Montrealio Apylinkės tuometinis Valdybos

p-kas Juozas Šiaušiuolis pradėjo organizuoti žmonių parašų rinkimą ir leidimą pavadinti gatvę Lasalle apylinkėje Lithuania vardu. Buvo surinkta apie 400 parašų iš įvairių gyventojų. Galop, po dviejų metų buvo gautas leidimas.

Miestui augant, pastačius metro stotį, kitas mūsų čia egzistavimo ženklas- AV Parapijos bažnyčia-atsirado puikioje, reikšmingoje vietoje, papuošta lietuviško stiliaus kryžiumi ir Vilniaus Madonos atvaizdu.

Maurice Electric Ltée
ENTREPRENEUR ELECTRICAL
ELECTRICIEN CONTRACTEUR
MAURICE ANTONIUK - ELEKTROS ŠILDYMO SPECIALISTAS
102A, ALLION LASALLE, QUE. H8P2C5
TEL: 366-5484

PASTATŲ KANALIZACIJOS VALYMO SPECIALISTAS (CMG)
ir VAMZDŽIŲ (PLUMBING) TVARKYMO
REGISTRUOTA ĮSTAIGA
atlieka darbus, kreipiantis į COSTA, Tel.: 733-9878

WAWEL
LENKŲ CUKRAINĖ
• Gâteaux • Biscuits • • Įvairūs pyragaičiai
• Gâteaux au fromage • • Spurgos
• Pain • Cakes • • Sausainiai
• Mille-feuille beignés (Pancake) • • Agurkėliai ir kitokie pyragai
2524, Ontario E., Mtl 524-3348
PRISTATO VESTUVĖMS IR KITOMS PROGOMS

"ADAMS" RESTORANAS
7633 La Salle Blvd., LA SALLE, P.Q.
Tel.: 365-8666
Sav. Ona Voroninkaitienė "Smoked meat" specialistė
ATDARAS 7 DIENAS PER SAVAITĘ.

Maurice Kaplan
KAILIŲ SIUVĖJAS
• Didelis pasirinkimas gatavų paltų
• Saugojimas vasaros laiku (Storage)
• Taisau ir remodeluoju
• Siuvu ir parduodu.
1449 rue St. Alexandre, Suite 500 A. Montreal, P.Q. H3A 2G6
Telefonai: 844-7307 ir 288-9646

TONY PHOTO STUDIO
PORTRAITS
PASSEPORT - COMMERCIAL
MARIAGE - WEDDINGS
5220 Queen Mary Rd. Suite 8
TONY LAURINAITIS
Montreal, P.Q. H3W 1X5
Tel.: 481-6608

LITAS MONTREALIO LIETUVIŲ KREDITO UNIJA

1475 DE SEVE ST, MONTREAL QUE H4E 2A8 Tel: 766-5827; 766-5830
Skyrius: 3907 A Rosemont Blvd.

VISI BANKINIAI PATARNAVIMAI
AKTYVAI VIRŠ \$25,000,000 REZERVAS VIRŠ \$1,000,000

MOKA UŽ:

CERTIFIKATUS ... 10¼%	TAUPYMO - specialios 5½%
TERM. INDĖLIUS:	TAUPYMO - su gyv. dr. 5¼%
1 metų..... 9¼%	TAUPYMO - kasdieninės.. 5 %
180 d. - 364 d. 8½%	EINAMOS 4½%
120 d. - 179 d. ... 8¼%	RRSP ir RRIF term. 10¼%
60d. - 119 d. .... 8 %	RRSP ir RRIF taup..... 6½%
30 d. - 59 d. 7¾%	

IMA UŽ:
NEKILN. TURTO nuo 11¼% ASMENINĖS nuo 12¼%

VĒLYVIAUSIŲ PROCENTŲ INFORMACIJA "LITE"

KASOS VALANDOS

	1475 De Seve	3907 Rosemont
Pirm. Antr. Treč.	9:00 - 3:00	-----
Ketvirtadieniai	12:00 - 8:00	4:00 - 8:00
Penktadieniai	10:00 - 6:00	2:00 - 6:00

RESTORANAS KOSTAS
Specialybė - "BROCHETTERIE" -
RECEPTION HALL, tinkama banketams
ir kitiems susibūrimams. ĮVAIRŪS GĖRIMAI.
6201 Bannantyne Ave., Verdun, P.Q., H4H 1J4.
Rezervacijai skambinti: 768-2707 arba 768-9198.

LASALLE AUTOMOBILE INC.
* Automobilių nuoma
* Naujų ir vartotų pasirinkimas
* Pardavimas
* Aptarnavimas
Dodge Chrysler
Carnions Dodge Trucks
366-7818
1050 Lapierre
coin La Vérendrye

Member
D.N. BALTRUKONIS
IMMEUBLES - CLASSIC INC.
NEKILNOJAMO TURTO VISAPUSIŠKAS
PATARNAVIMAS - PIRKIMAS - PARDAVIMAS
445 Jean Talon W. Suite 305, Montreal, P.Q.
Tel: 273-9181 ..... Namų: 737-0844

GREITAS IR TIKSLUS PATARNAVIMAS
PETRAS ADAMONIS Tel. Bus.: 722-3545
C. I. B. Res.: 256-3355
GAISRAS • AUTOMOBILIAI • ATSAKOMYBĖ • GYVYBĖ
ADAMONIS INSURANCE AGENCY INC.
3907 A ROSEMONT BLVD. MONTREAL, QUE. H1X 1J7

FINANCIAL SERVICES & INSURANCE
PETER SODO ir JOHN POLCARI
Profesiniai patarnavimai finansų reikalais:
* Annuities * R.R.S.P. * Finansų ir mokesčių planavimas
4999 St. Catherine St. West, Suite 450, Westmount, H3Z 1T3
Tel: 481-0311

MONTREAL ENTERPRISES Reg'd
DRAUDA VISŲ RŪŠIŲ
6695 - 35-th Ave., Montreal, P.Q. HIT 3A6
ALBERTAS NORKELIŪNAS, B.A. C.S.C., I.B.
TEL. BUS.: 727-3120 REZ.: 376-3781

TEL.: (514) 767 - 4690
VINCAS PIEČAITIS
1265 LECLAIR, VERDUN, P.Q. H4H 2M4
JONAS & CŪTĖ REALTIES
NEKILNOJAMO TURTO PATARNAVIMAS

TRANS QUEBEC SIDINGS LTD
ALUMINIJAUS DURYS, LANGAI, STOGELIAI,
APKALIMAI ALUMINIUM, PLIENU, PLASTINE
MEDŽIAGA. DARBAS GARANTUOTAS IR
APDRAUSTAS.
SAVININKAS: John OSKOWICZ
3351 Belair St., Montreal, Que., H2A 2A5
Telefonas: 721-9496